

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Radikál ÚSTA

Radical MOUTH

OLOMOUC 2023, Lucie Oklešťková

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Tereza Slaměnková, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla veškeré použité zdroje a literární prameny.

V Olomouci dne.....

Anotace

Jméno a příjmení: Lucie Oklešťková

Název fakulty a katedry: Filozofická fakulta, Katedra asijských studií

Název práce: Radikál ústa

Název práce v angličtině: Radical MOUTH

Vedoucí práce: Mgr. Tereza Slaměniková, Ph.D.

Klíčová slova: determinativ, fonetikum, grammatologická analýza, moderní čínská grammatologie, radikál „ústa“

Počet stran: 66

Počet znaků (včetně mezer): 77 868

Počet použitých zdrojů: 21

Cílem mé bakalářské práce bylo sestavit korpus všech znaků sestávajících z radikálu „ústa“, jež jsou evidovány ve *Slovníku moderní čínštiny* 《现代汉语词典》 Xiàndài Hànyǔ Cídiǎn. Po doplnění výslovnosti a českého překladu k jednotlivým znakům jsem tento soubor znaků podrobila grammatologické analýze, a to ze čtyř hledisek. V grafické analýze jsem zkoumala umístění radikálu v grafickém poli znaku. V etymologické části analýzy jsem znaky rozřadila do příslušných konstrukčních kategorií. U znaků náležících do kategorie fonogramy a ideofonogramy jsem provedla fonologickou analýzu, v rámci které jsem vyhodnocovala míru shody výslovnosti fonetika a celého znaku. V sémantické analýze jsem se zaměřila na popis vzájemné souvislosti významu radikálu a celého znaku. Z výsledků dílčích analýz jsem následně vyvodila závěr bakalářské práce.

Ráda bych poděkovala vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Tereze Slaměnikové, PhD. za odborné vedení, cenné rady, trpělivost a čas, který mi při zpracovávání této práce věnovala.

Obsah

<i>Seznam tabulek</i>	6
<i>Seznam zkratek</i>	7
<i>Ediční poznámka</i>	9
<i>Úvod</i>	10
<i>1. Úvod do čínského znakového písma</i>	12
1.2. Tradiční kategorizace čínských znaků.....	13
1.3. Objasnění termínů „radikál“, „determinativ“ a „fonetikum“	15
<i>2. Materiály a metody</i>	17
2.1. Použité materiály	17
2.2. Tvorba korpusu a zpracování dílčích analýz	18
<i>3. Korpus znaků s radikálem „ústa“</i>	19
<i>4. Analýza znaků s radikálem „ústa“</i>	49
4.1. Grafická analýza	49
4.2. Etymologická analýza	51
4.3. Fonologická analýza	54
4.4. Sémantická analýza	56
<i>Závěr</i>	62
<i>Resumé</i>	64
<i>Seznam použité literatury</i>	65

Seznam tabulek

Tabulka 1: Pozice radikálu „ústa“ ve znakovém poli

Tabulka 2: Etymologie znaků s radikálem „ústa“

Tabulka 3: Míra shody výslovnosti fonetika a celého znaku s radikálem „ústa“

Seznam zkratek

Výklad významu znaků a jejich vývoje:

arch. archaismus

C citoslovce

dial. dialektismus

hov. hovorový výraz

kniž. knižní výraz

M měrové slovo

PV původní význam

vyj. vyjadřující

Umístění složek ve znakovém poli:

D dole

L vlevo

N nahoře

P vpravo

S uprostřed

U uvnitř

V vně

Konstrukční kategorie znaků:

<F> fonogram

<I> ideogram

<IF> ideofonogram

<P>	piktogram
<V>	výpůjčka
<zkomolený F>	zkomolený fonogram
<zkomolený I>	zkomolený ideogram
<zkomolený P>	zkomolený piktogram
<zkomolený S>	zkomolený symbol
<X>	etymologie není známá

Shoda ve výslovnosti fonetika a fonogramu:

IFT – shoda v iniciále, finále i tónu

IF – shoda v iniciále i finále

FT – shoda ve finále i tónu

F – shoda ve finále

I – shoda v iniciále

0 – žádná shoda

Ediční poznámka

Pro přepis výslovnosti čínských znaků používám mezinárodně uznávanou čínskou transkripci pīnyīn. V textu jsem k odlišení tohoto přepisu zvolila font písma Courier New. Pro lepší přehlednost vkládám přepis výslovnosti v praktické části práce do hranatých závorek, kdežto v teoretické části ponechávám pīnyīn mimo závorky. Znak

jsou psány fontem SimSun, jejich český překlad uvádím v uvozovkách. Znak

味, 啾, 啾, 啾, 啾 a 啾 se mi, jelikož nejsou součástí běžné sady, nepodařilo najít v elektronické podobě, a proto jsou do korpusu znaků vloženy jako obrázek oskenovaný ze Slovníku moderní čínštiny Xiàndài Hànyǔ Cídiǎn 《现代汉语词典》.

Úvod

Během studia oboru Čínská filologie mě velice zaujalo odvětví grammatologie a problematika znakového písma, které funguje na zcela odlišném principu jako nám známá latinka. Pro laiky jsou čínské znaky „jen nahodilá změř tahů“, nicméně to není tak úplně pravda.

Bakalářská práce je rozdělena do čtyř částí. První kapitola „Úvod do čínského znakového písma“ slouží jako teoretický úvod do problematiky čínských znaků. Zaměřuji se zde na jejich stručnou charakteristiku, popis jejich grafické podoby, přičemž stručně charakterizuji i tradiční kategorizační postupy čínského znakového písma. Dále se krátce věnuji představení pojmů „radikál“, „determinativ“ a „fonetikum“. Ve následné kapitole „Materiály a metody“ uvádím způsob zpracování korpusu a jednotlivých analýz, a to včetně zdrojů užitých k sestavení korpusu znaků a také k vyhledání či objasnění problematických případů, na které jsem během dílčích analýz narazila. Stěžejní kapitolou je „Korpus znaků s radikálem „ústa““. V této části práce přikládám soupis jednoduchých znaků obsahujících radikál „ústa“ o celkovém počtu 427 znaků. Při sestavování korpusu jsem se opírala o *Slovník moderní čínštiny* 《现代汉语词典》 Xiàndài Hànyǔ Cídiǎn. Každý znak doplňuji o přepis výslovnosti v 拼音 pīnyīn, český překlad, příslušnost k jedné z tradičních kategorií a popis grafické kompozice. Znaky jsou v korpusu řazeny v abecedním pořadí podle výslovnosti. V kapitole „Analýza znaků s radikálem „ústa““ se nachází výsledky jednotlivých analýz. Výsledky grafické, etymologické a fonologické analýzy jsou průběžně zaznamenány v tabulkách s hodnotami absolutní a relativní četnosti. V sémantické analýze jsem znaky, u kterých jsem zaznamenala podobnost ve významové souvislosti radikálu a znaku, rozřadila do tematických skupin.

Cílem předkládané bakalářské práce byla grammatologická analýza znaků obsahujících radikál 口 [kǒu] „ústa“. Takto vymezený znakový korpus jsem zkoumala z hlediska grafického, etymologického, fonologického a sémantického. V grafické analýze jsem zjišťovala, jaké pozice radikál „ústa“ nejčastěji zaujímá v grafickém poli znaku. V etymologické analýze jsem znaky přiřazovala do jedné ze šesti konstrukčních kategorií znaků. Cílem fonologické analýzy bylo sledovat u fonogramů a ideofonogramů míru shody ve výslovnosti fonetika a znaku jako celku. V sémantické analýze jsem zkoumala potenciální vazbu mezi významem radikálu a celého znaku.

1. Úvod do čínského znakového písma

Čínské znakové písmo je nejstarším nepřetržitě používaným písmem světa. První zmínka o znakovém písmu se váže k legendárnímu úředníkovi Cangjiejie, který jej měl vytvořit pro bájného Žlutého císaře.

Nejstarší dochované čínské písemné památky ale pochází ze 13. století př. n.l. Byly jimi nápisy na želvích krunýřích a hovězích lopatkách, tedy věštební texty datované do dob vlády dynastie Shang. S rozkvětem za dynastie Zhou se objevují i nápisy na bronzích, přičemž byly tyto nádoby odlévány jako součást rituálních obřadů u dvora. V období rozpadu na 7 států již bylo písmo využíváno jako běžný komunikační prostředek. Z této doby jsou dochované nápisy na kamenných bubnech, kde byly zachyceny verše popisující zábavu a lov panovníka. Za vlády prvního svrchovaného císaře dynastie Qin, dochází roku 221 př. n. l. ke sjednocení Číny. To s sebou přineslo i reformy písma, přičemž se z menšího písma vyvinulo úřednické písmo. Později, za dynastie Han, učenec Xu Shen v díle *Výklad významu obrysových a rozbor struktury odvozených znaků*, dále zkráceně *Výklad znaků*, grammatologicky analyzuje čínské znakové písmo a představuje první systematickou kategorizaci znaků na základě třídění podle významové složky. Poté se objevilo vzorové písmo a variantní dukty, konkrétně kurzivní písmo a konceptní písmo.

Významným obdobím v kontextu čínského znakového písma byla 1. polovina 20. století, kdy došlo k neúspěšné kampani za zavedení latinky. Šlo především o snahu Čínského výboru pro reformu písma zjednodušit komplikovaný systém čínského znakového písma po vzniku ČLR. V tomto období dochází k šíření standardní čínštiny a eliminaci variantní výslovnosti znaků, ke vzniku nových zjednodušených znaků, a k zavedení fonetické abecedy pinyin v roce 1958. (SLAMĚNÍKOVÁ, 2013)

1.2. Tradiční kategorizace čínských znaků

Představitel školy starého textu, učenec Xu Shen ve svém díle *Výklad znaků* na základě analýzy grafiky 9 353 znaků menšího písma předkládá systém rozdělení znaků do skupin dle 540 determinativů, a rovněž zde vykládá systém **šesti kategorií znaků**, kterými jsou: piktogramy, symboly, ideogramy, fonogramy, variety a výpůjčky.

Piktogramy 象形 xiàngxíng, tedy znaky zobrazující tvary, tvoří základ čínského znakového písma. Mnoho piktogramů, konkrétně 227, bylo vyobrazeno na věšebných kostech, přičemž v slovníku *Výklad znaků* jich je evidováno celkem 364. (LINDQVIST, 2010) Představují kategorii znaků, které svým schematickým zpracováním zpodobňují zobrazovaný předmět. (UHER, 2013: 123)

Symboly 指事 zhǐshì, také znaky ukazující jevy, tvoří druhou kategorii. U znaků náležících do této kategorie je na první pohled rozpoznatelné, nač ukazuje, při důkladnějším prohlédnutí lze odhalit i jeho význam. Výkladu znaků pouhých 129 znaků, tedy 1,4 % znaků celé knihy. (UHER, 2013: 123)

Ideogramy 会意 huìyì jsou znaky skládající významy, složky ideogramu jsou si významově blízké a svým spojením tak poukazují na význam znaku. Ve *Výkladu znaků* obsaženo 1254 znaků, tj. 13,5 % znaků celé knihy. (UHER, 2013: 124)

Fonogramy 形声 xíngshēng spojují tvar předmětu (složka reprezentující význam fonogramu) a znění slova (složka, pomocí jejíž výslovnosti je vytvořena analogie ke znění fonogramu). Výslovnost velkého množství fonogramů a jejich fonetika je totožná. Obecně platí, že patří do stejné skupiny rýmu a jejich iniciály jsou podobné ve vztahu k místu nebo způsobu artikulace. Jedná se o jednu z nejproduktivnějších kategorií čínského znakového písma. (UHER, 2013: 124)

Variety 转注 zhuǎnzhù, neboli transfigurované znaky, vznikají proměnou grafiky části znaku svého synonyma, přičemž si ale ponechávají též determinativ - znaky se

stejným determinativem odkazují k témuž předmětu, ne nutně jsou to synonyma. (UHER, 2013: 124)

Vypůjčky 假借 jiǎjiè, tedy znaky vypůjčené, tvoří poslední kategorii. Jedná se o znaky, které na základě podobnosti ve výslovnosti nahradily podobně znějící znaky, přičemž jedním z důvodů byla jejich obtížnost psaní. Tímto byl výpůjčkám svěřen mimo původní význam i význam nový. (UHER, 2013: 124) Vzniklo tak praktické přechodné řešení problému nedostatku znaků. (LINDQVIST, 2010)

1.3. Objasnění termínů „radikál“, „determinativ“ a „fonetikum“

Cílem předkládané bakalářské práce je analýza korpusu znaků, které spojuje charakteristický rys, a to přítomnost radikálu „ústa“. Proto považuji za nutné objasnit pojem „radikál“, a dále pojmy „determinativ“ a „fonetikum“, na které dále referuji v praktické části práce.

Pojem „radikál“

Radikál 部首 *bùshǒu* v čínském znakovém písmu představuje lexikografický element, podle kterého se znaky třídí do oddílů. Obecně tento pojem odkazuje na grafický prvek obsažený ve znaku, bez těsného spojení s jeho významem. Podle své pozice v rámci znaku může radikál nést různou grafickou podobu. Často se však překrývá s determinativem, o němž se ještě budu zmiňovat níže, a tedy poukazuje na význam znaku. (UHER, 2013)

Radikál je hojně využíván jako nástroj pro řazení znaků ve slovníku. Radikály zde postupují podle počtu tahů, čili od nejjednoduššího po nejsložitější. Uvnitř jednotlivých oddílů jsou znaky rovněž řazeny podle složitosti, tedy se vzrůstajícím počtem tahů, přičemž se počítá množství tahů části znaku bez radikálu.

Tento způsob řazení znaků poprvé použil Xu Shen, který, jak zmiňuji výše, znaky menšího písma rozdělil do systému 540 determinativů. S vývojem písma se počet radikálů ve snaze o vytvoření jednotného systému měnil, např. v 17. a 18. století byl ustálen systém s 214 radikály. V současnosti běžné slovníky užívají k třídění znaků do oddílů 190 radikálů, u obsáhlejších slovníků je tomu v rozmezí 200-250 radikálů. (ZÁDRAPA, 2009)

Pojem „determinativ“

Determinativ 形旁 *xíngpáng* je oproti radikálu elementem grammatologickým. Jedná se o prvek, který indikuje význam znaku. Jeho funkce je tedy zastupovat obecně rozšířenou zkušenost, sdílené hodnoty a zvyklosti, aby tak čtenáři jasně napověděl, co znak znamená. (LINDQVIST, 2010)

Pojem „fonetikum“

Fonetikum 声旁 shēngpáng je označení pro grafickou jednotku indikující výslovnost. Míra, s jakou se výslovnost tohoto komponentu shoduje s výslovností znaku, je nejčastěji charakterizována třemi stanovisky. Jde o shodu v iniciále, tedy v souhlásce na začátku slabiky, finále, tzn. ve zbylé části slabiky za iniciálou, a v tónu.

2. Materiály a metody

2.1. Použité materiály

Při sestavování znakového korpusu a přiřazení významu znaků jsem se primárně opírala o normativní *Slovník moderní čínštiny*, který byl poprvé vydán v roce 1987. Pracovala jsem s jeho 7. vydáním publikovaným v roce 2016, tedy s nejaktuálnější verzí. Na základě tohoto slovníku jsem vytvořila korpus znaků obsahujících radikál „ústa“.

Pro doplnění českého překladu u některých znaků jsem také využila *Čínsko-český, česko-čínský slovník* Jaromíra Vochaly, který byl vytvořen na podkladu výše zmiňovaného slovníku a byl vydán v roce 2003. Při vyhledávání českého překladu znaků jsem pracovala s čínsko-českou částí, kde jsem nejprve vyhledala soupis znaků řazených pod radikálem „ústa“ a následně jsem podle výslovnosti dohledala jednotlivé znaky.

Při zpracovávání grafické analýzy jsem používala *Informační slovník čínských znaků*, s jehož pomocí jsem u problematických případů identifikovala pozici radikálu ve struktuře znaku. Pro účely etymologické analýzy jsem nahlédla do *Analytického slovníku grafiky a významu znaků* publikovaném roku 1999, díky němuž jsem znaky rozřadila do příslušných konstrukčních kategorií. Hesla jsou ve slovníku rovněž řazena abecedně, obsahují informace o výslovnosti a významu. Pro ověření správného zařazení ideogramů a ideofonogramů jsem použila monografii T. Slaměnikové *Ideogramy v moderní čínštině* z roku 2013. Etymologii znaků, které byly problematické k zařazení, jsem vyhledala v publikaci *Velký slovník významu, výslovnosti a grafiky čínských znaků Zhengzhong* vydané roku 2003.

V neposlední řadě jsem při zpracovávání korpusu použila i *Slovník Xinhua*, vydaný v roce 2000. S jeho pomocí jsem u polyfonních znaků vyhledala primární čtení, s nímž jsem následně pracovala ve fonologické analýze při vyhodnocování shody ve výslovnosti fonetika a celého znaku. V sémantické analýze jsem poté brala v potaz právě ten význam, který se vztahuje k primárnímu čtení znaku. Z internetových zdrojů a softwarů jsem pro ověření zjištěných informací používala software *Wenlin* 文林.

2.2. Tvorba korpusu a zpracování dílčích analýz

Korpus jsem sestavila na základě znakového inventáře *Slovníku moderní čínštiny*. Korpus čítá celkem 427 znaků. Tyto znaky jsem v rámci korpusu řadila abecedně podle výslovnosti, kterou v transkripci pīnyīn uvádím za každým znakem. Každý znak je rovněž opatřen českým překladem, zařazením do znakové kategorie a popisem jeho struktury.

U znaků s více výslovnostmi jsem upřednostnila tu, pod níž je znak uveden ve *Slovníku Xinhua*. Ostatní varianty čtení jsem u daných znaků, stejně jako T. Slaměniková v knize *Čínské znakové písmo: synchronní model tradiční kategorizace*, doplnila pouze v případě, že se nejednalo o následující kategorie: knižní výrazy, dialektismy, archaismy, vlastní jména, numerativy, fyzikální a měrové jednotky, gramatická slovence, znaky s nulovým významem a v případě, že jde o jinou variantu v korpusu již zmiňovaného znaku.

Analýzu jsem započala zkoumáním grafického aspektu, tedy deskripcí pozice radikálu ve znaku. Etymologickou analýzu, jsem vyhodnocovala na základě etymologického výkladu v *Analytickém slovníku grafiky a významu znaků*. Podle způsobu vzniku jsem znaky roztřídila jak do tradičních kategorií, do zvláště vymezených skupin, a to konkrétně pro znaky se zkomolenou grafikou a znaky, jejichž původ zanikl a jejich etymologie není jasná. Fonologickou analýzu jsem realizovala pouze u znaků příslušících do kategorie fonogramů a ideofonogramů, které dohromady čítají 354 znaků. U nich jsem podle stanovených kritérií posuzovala míru shody ve výslovnosti fonetika a celého znaku. Nakonec jsem se věnovala sémantickému aspektu, tedy jsem analyzovala vazbu mezi významem radikálu a znaku jako celku. Z korpusu jsem nejprve vydělila znaky, u nichž radikál neplní funkci determinativu. Následně jsem pro znaky, u nichž byla mezi radikálem a celým znakem patrná sémantická vazba, vymezila tematické podskupiny.

3. Korpus znaků s radikálem „ústa“

吶 <F> L 口 ústa; P [yā] 丫

[ā] vyskytuje se v 吶嗟 [āqín] „azin“ (chemická sloučenina tvořená benzenovým jádrem a dusíkem)

啊 <F> L 口 ústa; P [ā] 阿

[ā] C vyj. překvapení nebo podiv „jé, a jéje, jejda, och“

[á] C vyj. ověřovací otázku nebo odmítavý podiv „co, cože“

[ǎ] C vyj. citově zaujaté překvapení, rozpaky „copak“

[à] C vyj. souhlas „ano, dobře, dobrá, jo“; C vyj. dovtípení, pochopení, upamatování „aha, ach tak, vida, jo“

[a] partikule na konci věty zdůrazňuje zvolání, souhlas, otázku, příkaz, žádost, prosbu apod.; uprostřed věty s následnou krátkou pauzou vytýká východiskovou část výpovědi a upozorňuje na její část jádrovou; vytýká jednotlivé výrazy při výčtu

呵 <F> L 口 ústa; P [kě] 可

[ā] C s obdobným užitím jako 呵 [ā]

[á] C s obdobným užitím jako 呵 [á]

[ǎ] C s obdobným užitím jako 呵 [ǎ]

[à] C s obdobným užitím jako 呵 [à]

[a] partikule s obdobným užitím jako 呵 [a]

[hē] „vydechnout (s otevřenými ústy); kritizovat“; C vyj. podiv „ach, och“

[kē] znak používaný v toponymech, např. v názvu provincie 呵叻 v Thajsku

嘎 <F> L 口 ústa; P [xià] 夏

[á] C naznačující otázku

[shà] kniž. „chraplavý hlas“

哎 <F> L 口 ústa; P [ài] 艾

[ái] C vyj. překvapení nebo nelibost; vyjadřuje připomenutí, upozornění apod.

爱 <F> L 口 ústa; P [ài] 爱

[ǎi] C vyj. nesouhlas, odmítnutí „ne!“

[ài] C vyj. smutek, mrzutost

噤 <F> L 口 ústa; P [yì] 益

[ài] „ucpané hrdlo“

[yì] kniž. „hrdlo“

唉 <F> L 口 ústa; P [yǐ] 矣

[āi] C vyj. kladnou odezvu

[ài] C vyj. lítost, soucit, politování apod.

哀 <F> U 口 ústa; V [yī] 衣
[āi] „smutek; truchlení; lítost“

唉 <F> L 口 ústa; P [ān] 安
[ǎn] synonymum pro 俺 [ǎn] C vyj. pochybování

俺 <F> L 口 ústa; P [yǎn] 奄
[ǎn] „vkládání malých kulatých či drcených věcí rukou do úst“; C vyj. pochybování;
znak používaný v buddhistických modlitbách

嗷 <F> L 口 ústa; P [áo] 敖
[áo] onomatopoeie: duplikace [áoáo] „nářek, vzlykání, řev“

吧 <F> L 口 ústa; P [bā] 巴
[bā] „bar“; onomatopoeia: zvuk prásknutí, výstřelu
[ba] partikule vyj. prosbu, žádost, návrh, vybídnutí apod.; vyjadřuje domněnku, odhad,
nejistý soud apod.

嘍 <F> L 口 ústa; P [bài] 拜
[bai] větná partikule s obdobným užitím jako 呗 [bei]

梆 <F> L 口 ústa; P [bāng] 邦
[bāng] onomatopoeia: zvuk nárazu do dřeva; vyskytuje se v 梆梆 [bānglāng]
onomatopoeia: zvuk nárazu do předmětu

呗 <F> L 口 ústa; P [bèi] 贝
[bei] větná partikule naznačující zjevnost/očividnost výpovědi
[bài] vyskytuje se v 呗梵 [bàifàn] „buddhistické chvalo zpěvy, chorály“

崩 <F> L 口 ústa; P [bēng] 崩
[bēng] onomatopoeia: zvuky bouchání, bušení

比 <F> L 口 ústa; P [bì] 比
[bì] vyskytuje se v 比叭 [bìjī] „serž“

必 <F> L 口 ústa; P [bì] 必
[bì] znak používaný v toponymech, např. v názvu městské správní jednotky 哈必嘎 v
provincii Che-pej

吡 <F> L 口 ústa; P [bǐ] 比
[bǐ] vyskytuje se v 吡啉 [bǐdìng] „pyridin“

唢 <F> L 口 ústa; P [bèi] 孛
[bō] vyskytuje se v 唢罗 [bōluó] „trubka“ (používaná armádou, arch.)

波 <F> L 口 ústa; P [bō] 波

[bo] větná partikule s obdobným užitím jako 吧 [ba]

呸 <F> L 口 ústa; P [bù] 不

[bù] znak obsažen v toponymech, např. v názvu provincie 喷呸 (dnes 贡布) v

Kambodži

卞 <F> L 口 ústa; P [bǔ] 卜

[bǔ] vyskytuje se v 卞吩 [bǔfēn] „porfin“ (cyklická, organická sloučenina složená ze čtyř pyrrolových kruhů)

哺 <F> L 口 ústa; P [fǔ] 甫

[bǔ] „krmit“ (děti, které neumí samy jíst); kniž. „požvýkané jídlo“

嚓 <F> L 口 ústa; P [chá] 察

[cā] onomatopoeia: zvuky tření něčeho o sebe

[chā] onomatopoeia: krátké zvuky praskání, tření (něčeho o sebe), leštění (něčeho)

嘈 <F> L 口 ústa; P [cáo] 曹

[cáo] „hlučný“; vyskytuje se v 嘈杂 [cáoza] „hlučný“

噌 <F> L 口 ústa; P [céng] 曾

[cēng] onomatopoeie: rychlý pohyb zvířat nebo předmětů

[chēng] kniž.; vyskytuje se v 噌吰 [chēnghóng] onomatopoeie: zvuky zvonění

zvonků, burácení bubnů

咄 <F> L 口 ústa; P [dān] 单

[chǎn] kniž. „šťastný, bezstarostný, klidný, uvolněný“

唱 <F> L 口 ústa; P [chāng] 昌

[chàng] „zpívat“

嘲 <F> L 口 ústa; P [cháo] 朝

[cháo] „vysmívat se“

吵 <F> L 口 ústa; P [shǎo] 少

[chǎo] „hlučet, halasit, hulákat; hádat se, hašteřit se“; dial.; duplikované [chāochāo] „dělat hluk; řvát“

哞 <X>

[chē] vyskytuje se v 哞噉 [chēzhē] „význačný, skvělý“

嗔 <F> L 口 ústa; P [zhēn] 真

[chēn] „nahněvat se, rozzlobit se; naštvaný, rozzlobený; být (s někým) nespokojený, zlobit se (na někoho)“

呈 <F> L 口 ústa; P [wáng] 王

[chéng] „osvojit si, mít (tvar, barvu); s úctou (něco) zaslat nadřízenému; dokument, petice“

叱 <F> L 口 ústa; P [bǐ] 叱
[chì] „hlasitě nadávat“

啻 <F> N [dì] 帝; D 口 ústa
[chì] kniž. „ale, pouze, jen“

呎 <F> L 口 ústa; P [chǐ] 尺
[chǐ] „pravítko“; M „stopa“ (odpovídá délce 1/3 metru)

吃 <F> L 口 ústa; P [qǐ] 乞
[chī] „jíst (něco); jedení, jídlo; jíst (někde); zničit, zlikvidovat, vzít; vstřebávat, spotřebovávat, (hov.) žrát; obdržet, dostat, chytit“

哧 <F> L 口 ústa; P [chì] 赤
[chī] onomatopoeia: zvuky smíchu; trhání, roztržení

嗤 <F> L 口 ústa; P [chī] 嗤
[chī] kniž. „nevzdělaný, hloupý“

喘 <F> L 口 ústa; P [duān] 喘
[chuǎn] „lod“

撞 <X>
[chuàng] dial. „nekontrolovatelně zběsile jíst a pít“

吹 <I> L 口 ústa; P 欠 zpívat
[chuī] „foukat; hrát (na foukací hudební nástroj); vychloubat se, vytahovat se“; hov. „zkrachovat, ztroskotat, propadnout“

唇 <F> N [chén] 辰; D 口 ústa
[chún] „ret“

啜 <F> L 口 ústa; P [zhuó] 啜
[chuò] kniž. „pít“; „uplakaný/usmrkaný vzhled“

叱 <F> L 口 ústa; P [cǐ] 此
[cǐ] hov. „napomenout, pokárat“

啐 <F> L 口 ústa; P [zú] 卒
[cuì] „vyplivnout“; C vyj. odsouzení, pokárání, urážku

吋 <F> L 口 ústa; P [cùn] 寸
[cùn] arch. výraz pro 寸 [cùn] M „palec“

啞 <F> L 口 ústa; P [dǎ] 打
[dǎ] C vyj. hlasité pobídnutí tažného zvířete k pohybu kupředu

哒 <F> L 口 ústa; P [dá] 达
[dā] synonymum pro 嗒 [dā]; onomatopoeie: zvuky klusání kopytníků, střelby z kulometu

呆 <F> N 口 ústa; D [mù] 木
[dāi] „nechápvý, tupý; zůstat, dřepět, pobývat“

呔 <F>L 口 ústa; P [tài] 太
 [dāi] C pro náhlé upoutání něčí pozornosti

啖 <F> L 口 ústa; P [yán] 炎
 [dàn] kniž. „jíst, krmit; lákat, svádět“

啗 <F> L 口 ústa; P [yán] 阎
 [dàn] kniž. výraz pro 啖 [dàn] „jíst; krmit; lákat, vábit“

啮 <F>L 口 ústa; P [děi] 得
 [děi] C pro pobídnutí kopytníka ke klusu vpřed

噠 <F> L 口 ústa; P [dēng] 登
 [dēng] onomatopoeie: zvuk dopad těžkého předmětu na jiný

嘀 <F> L 口 ústa; P [dī] 商
 [dī] onomatopoeie: zvuky pískání, hry na trubku

嗲 <F> L 口 ústa; P [diē] 爹
 [diǎ] „blábolení, žvatlání“ (slouží k popisu chodání a zvuků rozmazleného dítěte);
 „dobrý, výtečný“

吊 <I> N 口 ústa; D 巾 šátek
 [diào] „věšet, viset; visací; vytahovat (na laně apod.); spouštět (na laně apod.); držet smutek“

刁 <F>L 口 ústa; P [diāo] 刁
 [diāo] „držet v ústech, držet v zubech, držet v zobáku“

喋 <F> L 口 ústa; P [yè] 葉
 [dié] duplikované [diédié] „neúnavně žvanit“
 [zhá] vyskytuje se v 喋喋 [shàzhá] kniž. onomatopoeie: zvuky žraní hejna ryb a ptáků

啞 <F> L 口 ústa; P [dìng] 定
 [dìng] vyskytuje se v 吡啞 [bǐdìng] „pyridin“

叮 <F> L 口 ústa; P [dīng] 丁
 [dīng] „píchat, bodat, štípat; dorážet“

咚 <F>L 口 ústa; P [dōng] 冬
 [dōng] onomatopoeie: zvuk bubnování, klepání na dveře

咄 <F> L 口 ústa; P [zǒu] 走
 [dōu] C pro rozhořčené kárání

嘟 <F>L 口 ústa; P [dū] 都
 [dū] onomatopoeie: zvuky hry na trubku

吨 <F>L 口 ústa; P [tún] 屯
 [dūn] M „tuna“

啍 <F>L 口 ústa; P [duǒ] 朵
 [duǒ] vyskytuje se v 吶啍 [yǎinduǒ] „indol“

咄 <F>L 口 ústa; P [chū] 出
 [duō] C vyj. překvapení

哆 <F>L 口 ústa; P [duō] 多
 [duō] vyskytuje se v 哆嗦 [duōsuo] „třást se, chvět se“

吡 <F> L 口 ústa; P [huà] 化
 [é] kniž. „dělat, hýbat se; měnit, reformovat“

哏 <F>L 口 ústa; P [è] 厄
 [è] C vyj. zvolání, upozornění
 [e] větná partikule vyj. údiv, překvapení

哏 <F>L 口 ústa; P [è] 唸
 [è] kniž.; stejné jako 哏 [è] C vyj. zvolání, upozornění; popis zvuk ptačího zpěvu

噩 <zkomolený I>
 [è] „překvapivě prudký, razantní; nešťastný“

恶 <F> L 口 ústa; P [è] 恶
 [è] vyskytuje se v 二噁英 [èr'èyīng] „dioxiny“ (obecný název pro skupinu
 toxických polychlorovaných organických heterocyklických sloučenin)

耳 <F>L 口 ústa; P [ěr] 耳
 [èr] kniž. „promluvit si tváří v tvář“

哦 <F> L 口 ústa; P [fá] 伐
 [fa] dial.; větná partikule s obdobným užitím jako 吗 [ma]

吠 <I> L 口 ústa; P 犬 pes
 [fèi] „vyštěknout, vyjeknout, zakňučet“

啡 <F> L 口 ústa; P [fēi] 非
 [fēi] vyskytuje se v 咖啡 [kāfēi] „káva; kávovník“

吩 <F>L 口 ústa; P [fēn] 分
 [fēn] vyskytuje se v 吩咐 [fēnfù] „přikazovat, dávat pokyny, poroučet“

奉 <F>L 口 ústa; P [fèng] 奉
 [fěng] „hlasitě recitovat“

否 <IF> N 不 ne; D 口 ústa
 [fǒu] „neschvalovat, popírat“

咐 <F>L 口 ústa; P [fù] 付
 [fù] vyskytuje se v 吩咐 [fēnfù] „přikazovat, dávat pokyny, poroučet“

咬 <F>L 口 ústa; P [fù] 父

[fū] kniž. „žvýkat, přežvykovat“

呋 <F>L 口 ústa; P [fū] 夫

[fū] vyskytuje se v 呋喃 [fūnán] „furan“

噶 <F>L 口 ústa; P [gé] 葛

[gá] vyskytuje se v 噶伦 [gálún] „galun“ (úředník v původní tibetské vládě)

咖 <F>L 口 ústa; P [jiā] 加

[gā] vyskytuje se v 咖喱 [gālí] „kari“

[kā] vyskytuje se v 咖啡 [kāfēi] „káva; kávovník“

嘎 <F>L 口 ústa; P [jiá] 戛

[gā] onomatopoeie: krátký hlasitý zvuk; duplikované [gāgā] zvuky vydávané kachnami a husami

告 <F>N [niú] 牛; D 口 ústa

[gào] „říkat, sdělovat, oznamovat; zažalovat, podat žalobu, udat; zažádat; ohlásit, zaznamenat“

噶 <F>L 口 ústa; P [gé] 噶

[gé] „řihnutí; škytnutí“

各 <zkomolený I>

[gè] „každý, všechen, různý; (být) různý; (být) zvláštní, (být) divný“

咯 <F>L 口 ústa; P [gè] 各

[gē] vyskytuje se v 咯噔 [gēdēng] onomatopoeie: zvuky došlapování koženou obuví na zem, zvuky do sebe narážejících předmětů

哥 <V>

[gē] „starší bratr“

哏 <F>L 口 ústa; P [gèn] 艮

[gén] dial. „zábavný, komický; neohrabaný“

哽 <F>L 口 ústa; P [gèng] 更

[gěng] „dusit se (jídlem); nemoci vydat zvuk (např. pod přívalem emocí)“

贡 <F>L 口 ústa; P [gòng] 贡

[gòng] znak obsažen v toponymech, např. v názvu provincie 贡怀 (dnes 贡布) v

Kambodži

耇 <zkomolený I>

[gǒu] „starý“

古 <I> N 十 deset; D 口 ústa

[gǔ] „dávná doba, dávnověk; starobylý, starodávný“

谷 <zkomolený P>

[gǔ] „údolí; zrní, zrniny, obiloviny“

咕 <F>L 口 ústa; P [gǔ] 古
 [gū] onomatopoeie: zvuky volání na slepice a jinou drůbež

呱 <F>L 口 ústa; P [guā] 瓜
 [guā] onomatopoeie: duplikované [guāguā] zvuky kvákání kachny, kuňkání žáby
 onomatopoeie: duplikované [gūgū] zvuk pláče novorozence

咭 <F>L 口 ústa; P [guāng] 光
 [guāng] onomatopoeie: zvuky nárazu a vibrací

罍 <zkomolený F>
 [guō] příjmení

哈 <F>L 口 ústa; P [hé] 合
 [hā] „vydechovat“; onomatopoeie: duplikované [hāhā] zvuk hlasitého smíchu

噓 <F>L 口 ústa; P [hài] 害
 [hài] C; povzdech vyj. smutek, lítost, hluboký zármutek

嗨 <F>L 口 ústa; P [hǎi] 海
 [hāi] vyskytuje se v 嗨哟 [hāiyō] C. vyj. pokřik „hej hou!, jo hó!“

哈 <F>L 口 ústa; P [tái] 台
 [hāi] „vysmívát se, pošklebovat se; smát se od srdce“; varianta k 咳 [hāi] C vyj. smutek, žal; překvapení

含 <F> N [jīn] 今; D 口 ústa
 [hán] „držet (něco) v ústech; obsahovat; tajit (v sobě), skrývat“

喊 <F>L 口 ústa; P [xián] 咸
 [hǎn] „křičet; volat (na někoho)“

嗥 <F>L 口 ústa; P [kàn] 鬪
 [hǎn] kniž. „řev tygra“

吭 <F>L 口 ústa; P [kàng] 亢
 [háng] „hrdlo“
 [kēng] „hlesnout, promluvit, otevřít ústa“

嗥 <F>L 口 ústa; P [gāo] 皋
 [háo] „řvát, výt“

嚎 <F>L 口 ústa; P [háo] 豪
 [háo] „výt; bédovat, naříkat“

号 <V>
 [hào] „(oficiální) název, jméno; přezdívká; znaménko, značka, symbol; číslo“

嚙 <F>L 口 ústa; P [hāo] 蒿
 [hāo] vyskytuje se v 嚙矢 [hāoshǐ] „pískací (rezonanční) hrot“

合 <zkomolený I>

[hé] „zavírat, přivírat; spojovat, dávat dohromady; vyhovovat, odpovídat (něčemu); rovnat se, odpovídat (něčemu)“

[gě] M „měrná jednotka suchého zrní“ (= 1 dcl)

和 <F> L 口 ústa; P [hé] 禾

[hé] „mírný, přívětivý, laskavý; harmonický, ve shodě; mír; remíza“; spojka „a, i“; předložka „s (někým/něčím)“

[hú] „přízpůsobit se pravidlům a uspět“ (v boji/hře)

[huó] „místit“

[huò] „míchat“

喝 <F> L 口 ústa; P [hé] 曷

[hē] „pít; holdovat alkoholu“

[hè] „hlasitě křičet“; varianta k 噤 [hē] „ah, oh“

噤 <F> L 口 ústa; P [hé] 荷

[hē] C vyj. podiv „ah, oh“

嘿 <F> L 口 ústa; P [hēi] 黑

[hēi] C označující zavolání, upozornění „hej, haló“; vyjadřuje uspokojení „hm, fajn, prima“; vyj. překvapení „jéje, jeжда, no ne“

哼 <F> L 口 ústa; P [hēng] 亨

[hēng] „sténat; pobrukovat“

[hng] C vyj. neuspokojení, pochybování

噤 <X>

[hēng] kniž. výraz pro „zakázat, zapovědět“

噤 <F> L 口 ústa; P [xīn] 歛

[hm] C vyj. neuspokojení, napomínání

哄 <F> L 口 ústa; P [gòng] 共

[hōng] C vyj. smích a hlasité zvuky

[hǒng] „klamat, nalhávat, bulíkovat, balamutit; zabavit, rozptýlit, utišit“

[hòng] „povyk, rámus, rozruch“

宏 <F> L 口 ústa; P [gōng] 宏

[hóng] kniž.; vyskytuje se v 噌吰 [chēnghóng] onomatopie: zvuky zvonění

zvonků, burácení bubnů

吽 <X>

[hōng] znak užívaný v buddhistických modlitbách „om“

喉 <F> L 口 ústa; P [hóu] 侯

[hóu] „hrtan“

后 <V>

[hòu] „zadní strana/vzadu; potom, pak; potomek“

吼 <zkomolený I>

[hǒu] kniž. „řvát; řev, ryk; hučet, burácet; hukot, burácení“

斛 <F>L 口 ústa; P [hú] 斛

[hú] arch. pro 蒲式耳 [púshì 'ěr] M „bušl“ (= 8 galonů)

唬 <IF>L 口 ústa; P 虎 tygr

[hǔ] hov. „vylekat (někoho) velkým řevem; obalamutit (někoho) zveličováním faktů“

呼 <IF>L 口 ústa; P 乎 dýchat

[hū] „vydechovat“; kniž. „křičet, vykřikovat, svolávat; volat, oslovovat“;

onomatopoeie: duplikované [hūhū] zvuk chrápání, svištění, dutí, hučení, chrčení, frkání apod.

忽 <F>L 口 ústa; P [hū] 忽

[hū] vyskytuje se v 唿哨 [hūshào] „pískat“ (s prsty v ústech)

哗 <F> L 口 ústa; P [huá] 华

[huā] onomatopoeie: zvuky šumění, zurčení, řinčení apod.

[huá] „hluk, rámus“

唤 <F>L 口 ústa; P [huàn] 奂

[huàn] „volat (na někoho); vyburcovat; vyvolat, vzbudit“

惶 <F>L 口 ústa; P [huáng] 皇

[huáng] onomatopoeie: duplikované [huánghuáng] kniž. zvuky zvonění zvonů,

burácení bubnů; dětského pláče

喙 <F>L 口 ústa; P [tuàn] 喙

[huì] kniž. „tlama, zobák; metafora pro lidská ústa“

噤 <F>L 口 ústa; P [huì] 噤

[huì] kniž. „malý, drobný“

唳 <F>L 口 ústa; P [huī] 灰

[huī] onomatopoeie: duplikované [huīrhuīr] zvuky ržání koně

嘍 <F>L 口 ústa; P [huò] 夔

[huō, huò] kniž.; C vyj. hlasitý smích; překvapení

嚯 <F>L 口 ústa; P [huò] 霍

[huò] C vyj. překvapení, údiv; onomatopoeie: zvuk smíchu

吉 <I> N 士 učenec; D 口 ústa

[jí] „štěstí, zdar, šťastný, zdárný“

戢 <F> L [qì] 戢; P 戈 halapartna

[jí] „zamaskovat, schovat; krotit, držet na uzdě“

亟 <zkomolený I>

[jí] „naléhavě; svědomitě“

[qì] „opakovaně“

啜 <F> L 口 ústa; P [qí] 齐

[jì] kniž. „ochutnat (příchuť)“

叽 <F> L 口 ústa; P [jī] 几

[jī] onomatopoeie: zvuk zpěvu kuřat a ptáků

咕 <F> L 口 ústa; P [jí] 吉

[jī] onomatopoeie: zvuk zpěvu kuřat a ptáků

唧 <F> L 口 ústa; P [jí] 即

[jī] „tryskat“

罍 <zkomolený P>

[jiǎ] „malý nefritový pohár na víno“

嘏 <F> L 口 ústa; P [jiǎ] 段

[jiǎ] výslovnostní varianta 嘏 [gǔ] „požehnání; štěstí, jmění“

加 <I> L 力 síla; P 口 ústa

[jiā] „přidávat/přidat, dodat; podrobit (něčemu), zabývat se (něčím), věnovat se (něčemu)“

嘉 <F> N 壺 buben; D [jiā] 加

[jiā] „nádherný; pochvala, uznání“

嚼 <F> L 口 ústa; P [jué] 爵

[jiáo] „žvýkat“ (rozmělnovat potravu zuby)

[jué] jako součást kompozit a idiomů, např. 咀嚼 [jǔjué] „žvýkat“

叫 <F> L 口 ústa; P [jiào] 叫

[jiào] „volat, křičet; nazývat (se), jmenovat se; žádat, chtít, přikázat; dovolit, nechat; způsobit“; vydávat zvuky (o zvířatech); ukazatel pasiva v hovorovém jazyce

噉 <F> L 口 ústa; P [jiāo] 焦

[jiào] kniž. „žvýkat, jíst“

噉 <F> L 口 ústa; P [jiǎo] 噉

[jiào] kniž. „volat, křičet; nazývat (se), jmenovat se; žádat, chtít, přikázat; dovolit, nechat; způsobit“; vydávat zvuky (o zvířatech); ukazatel pasiva v hovorovém jazyce

啮 <F> L 口 ústa; P [jiē] 皆

[jiē] kniž. onomatopoeia: duplikované [jiējiē] zvuky zvonění zvonů

嗟 <F> L 口 ústa; P [chà] 差

[jiē] C vyj. pozdrav, povzdech

噤 <IF> L 口 ústa; P 禁 zakázat

[jìn] „(kniž.) být potichu, nevydávat zvuk, mlčet; třást se (zimou)“

咎 <F> N [chù] 处; D 口 ústa
[jiù] „odmítat, zavrhovat, potrestat; chyba, vina“

啾 <F> L 口 ústa; P [qiū] 秋
[jiū] onomatopoeie: duplikované [jiūjiū] zvuk zpívajícího hejna ptáků

句 <F> U 口 ústa; V [bāo] 勺
[jù] „věta“; M „věta, slovo“

咀 <F> L 口 ústa; P [qiě] 且
[jǔ] „žvýkat“
[zuǐ] „ústa“; věc podobná ústům (tvarem nebo funkcí)

噓 <F> L 口 ústa; P [jù] 虞
[jué] „srdečně se usmívat“
[xué] dial. „smát se“

噓 <F> L 口 ústa; P [jué] 厥
[juē] „špulit rty“

君 <I> N 尹 úředník; D 口 ústa
[jūn] arch. „pán, vládce, kníže“

卡 <F> L 口 ústa; P [kǎ] 卡
[kǎ] vyskytuje se v 卡啞 [kāzuò] „karbazol“ (aromatická heterocyklická organická sloučenina)
[kā] onomatopoeie: zvuk rozbíjení nádobí

喀 <F> L 口 ústa; P [kè] 客
[kā] onomatopoeie: zvuky zvracení

咳 <F> L 口 ústa; P [hài] 亥
[ké] „kašlat“
[hāi] C vyj. povzdech, lítost, rozčarování, odpor

可 <zkomolený I>
[kě] „mocht, lze, možno; stát za to; ano; ale, avšak, nicméně“

嗑 <F> L 口 ústa; P [hé] 盍
[kè] „rozbít (něco) mezi zuby“
[kē] „hovořit, mluvit, tlachat“

啃 <F> L 口 ústa; P [kěn] 肯
[kěn] „hryzat, hlodat, okusovat; pachtit se (s něčím), sedět (nad něčím), dřepět (nad něčím)“

叩 <F> L 口 ústa; P [jié] 叩
[kòu] „klepat; poklonit se (pokleknout a dotknout se čelem země); zeptat se, informovat se“

口 <P>

[kǒu] „ústa, ústní; otvor vyústění, vchod; trhlina, díra; čepel“; numerativ pro osoby, vepře, studny, věci mající otvor nebo ostří

罍 <F> N [xué] ; D 告 [gào]
[kù] „jméno starověkého císaře“

哭 <I> N 口 ústa + ústa; D 犬 pes
[kū] „plakat, oplakávat“

噍 <F> L 口 ústa; P [huì] 会
[kuài] kniž. „polykat“

哐 <F> L 口 ústa; P [kuāng] 匡
[kuāng] onomatopoeie: zvuk otřesů, vibrací

嗑 <F> L 口 ústa; P [kuí] 奎
[kuí] vyskytuje se v 嗑啉 [kuílín] „chinolin“ (heterocyklická dusíkatá sloučenina)

喟 <F> L 口 ústa; P [wèi] 胃
[kuì] kniž. „povzdech“

啦 <F> L 口 ústa; P [lā] 拉
[lā] onomatopoeie: zvuk vpěvu a povzbuzování
[la] exklamativní a tázací větná partikule

喇 <F> L 口 ústa; P [là] 刺
[lǎ] vyskytuje se v 喇叭 [lǎba] „trubka; tlampač; klakson“

[lá] vyskytuje se v 哈喇子 [hālǎzi] „slina“

[lā] vyskytuje se v 哇喇 [lāwā] onomatopoeie: „řvát, hlučet, křičet“

唻 <F> L 口 ústa; P [lái] 来
[lai] dial.; větná partikule s obdobným užitím jako 呢 [ne], na konci řečnických otázek

啷 <F> L 口 ústa; P [láng] 郎
[lāng] vyskytuje se v 啷当 [lāngdāng] dial. „přibližně, zhruba“ (slouží např. k popisu věku)

唠 <F> L 口 ústa; P [láo] 劳
[láo] vyskytuje se v 唠叨 [láo dao] „bez přestání povídat, vykecávat“

[lào] dial. „mluvit, povídat (si), diskutovat“

叻 <F> L 口 ústa; P [lì] 力
[lè] znak používaný v toponymech, např. součást názvu pro Singapur 石叻, 叻埠

嘞 <F> L 口 ústa; P [lè] 勒
[lei] větná partikule s obdobným užitím jako 喽 [lou]

[lē] vyskytuje se v 嘞嘞 [lēle] dial. „žvanit, breptat, tlachat“

楞 <F> L 口 ústa; P [léng] 楞
[léng] onomatopoeie: zvuk točícího se kola

喱 <F> L 口 ústa; P [lí] 厘
[lí] vyskytuje se v 啫喱 [zhělí] „želatina, želé“

吏 <zkomolený P>
[lì] „úředník; písař“

咧 <F>L 口 ústa; P [lì] 历
[lì] kniž.; onomatopoeie: duplikované [lìlì] zvuk pronikavého zpěvu ptáků

唳 <F>L 口 ústa; P [lì] 戾
[lì] kniž. „nářek jeřábů“

哩 <F>L 口 ústa; P [lí] 里
[lí] vyskytuje se v 哩哩啦啦 [lìlìlālā] „rozptýlený, roztroušený; sporadický“
[lí] arch. zápis pro 里 v 英里 [yīnglǐ] M „míle“
[li] větná partikule s obdobným užitím jako 呢 [ne], neužívá se však v otázce

嘹 <F> L 口 ústa; P [liàng] 亮
[liàng] „(být) jasný, (být) světlý, (být) lesklý; (být) zvučný, (být) zvonivý“

俩 <F> L 口 ústa; P [liǎng] 两
[liǎng] arch. zápis pro 两 v 英两 [yīngliǎng] „unce“; kniž. „pár“ (např. obuv)

嘹 <F> L 口 ústa; P [liáo] 寮
[liáo] vyskytuje se v 嘹亮 [liáoliàng] „(být) zvučný a jasný“

咧 <F> L 口 ústa; P [liè] 列
[liē] vyskytuje se v 咧咧 [liēliē] dial. „mluvit nesmysly, blábolit; dětský pláč“
[liě] „šklebit se, cenit zuby“
[lie] partikule s obdobným užitím jako 了 [le], 啦 [la], 哩 [li]

唛 <F> L 口 ústa; P [lín] 林
[lín] vyskytuje se v 卟唛 [bǔlín] „porfyrin“ (organická, cyklická sloučenina odvozená od tetrapyrrolu porfínu)

吝 <F> N [wén] 文; D 口 ústa
[lìn] kniž. „(být) skoupý; (být) šetrný“

呤 <F>L 口 ústa; P [lìng] 令
[lìng] vyskytuje se v 嘌呤 [piàolìng] „purin“ (dusíkatá heterocyklická sloučenina tvořená kondenzovaným pyrimidinovým a imidazolovým kruhem)

另 <I> N 口 ústa; D 力 síla
[lìng] „jiný; druhý“

咙 <F> L 口 ústa; P [lóng] 龙
 [lóng] vyskytuje se v 喉咙 [hóulóng] „hrdlo“

弄 <F> L 口 ústa; P [nòng] 弄
 [lòng] kniž. „ptačí zpěv“

喽 <F> L 口 ústa; P [lóu] 娄
 [lóu] vyskytuje se v 喽罗 [lóuluo] „banda psanců“
 [lou] větná partikule s obdobným užitím jako 了 [le]

噜 <F> L 口 ústa; P [lǔ] 鲁
 [lū] vyskytuje se v 噜苏 [lūsū] dial. „upovídaný, ukecaný“

吕 <V>
 [lǔ] vyskytuje se v 律吕 [lǜlǔ] „hudební nástroj složený z dvanácti bambusových nebo kovových trubiček; hudební temperament“

罗 <F> L 口 ústa; P [luó] 罗
 [luó] vyskytuje se v 罗嗦 [luózào] „hádat se a vyhledávat problémy“
 [luō] vyskytuje se v 啰嗦 [luōsuo] „hovorný, upovídaný; malicherný, nepříjemný“

嘛 <I> L 口 ústa; P 无 ne
 [má] dial. „nemít, být bez“

母 <F> L 口 ústa; P [mǔ] 母
 [m] C vyj. pochybnost
 [m̌] C vyj. souhlas (k něčemu), slib

嘛 <F> L 口 ústa; P [má] 麻
 [ma] větná partikule zdůrazňující samozřemost nebo očividnost sdělovaného obsahu

吗 <F> L 口 ústa; P [mǎ] 马
 [má] dial. tázací zájmeno „co?“
 [mǎ] vyskytuje se v 吗啡 [mǎfēi] „morfin (morfium)“ (alkaloid obsažený v opiu)
 [ma] tázací větná partikule (u zjišťovacích otázek)

骂 <zkomolený F>
 [mà] „hrubě zacházet (s něčím), nadávat, pokárat, vynadat“

唛 <F> L 口 ústa; P [mài] 麦
 [mà] „známka, značka“ (např. na zásilce)

墨 <F> L 口 ústa; P [mò] 墨
 [me] větná partikule s obdobným užitím jako 嘛 [ma]

嘜 <F> L 口 ústa; P [mì] 密
 [mì] vyskytuje se v 嘜啉 [mìdīng] „pyrimidin“ (heterocyklická aromatická organická sloučenina podobná benzenu a pyridinu)

咪 <F>L 口 ústa; P [mǐ] 米
[mǐ] onomatopoeie: duplikované [mīmī] zvuky mňoukání koček

喵 <F>L 口 ústa; P [miáo] 苗
[miāo] onomatopoeie: zvuky mňoukání koček

咩 <I> L 口 ústa; P 羊 ovce
[miē] onomatopoeie: zvuky mečení ovcí

名 <I> N 夕 večer; D 口 ústa
[míng] „jméno, název, pojmenování; pověst, reputace; známý, věhlasný“

鸣 <I> L 口 ústa; P 鸟 pták
[míng] „štěbetat, cvrlikat, zpvat, kdákat, kuňkat, bzučet; zvučet, znít, zvonit, dunět“

命 <I> U 口 ústa; V 令 rozkaz
[mìng] „život; osud, úděl“

哞 <IF> L 口 ústa; P 牟 bučet
[mōu] onomatopoeie: zvuky bučení krav

畝 <F>L 口 ústa; P [mǔ] 畝
[mǔ] arch. zápis pro 亩 [mǔ] M vyjadřující 10 fenů 分

嗯 <F>L 口 ústa; P [ēn] 恩
[ń] stejně jako [ńg] C vyj. „co?, cože?“;
[ň] stejně jako [ňg] C vyj. „jak to?, proč?“
[ň] stejně jako [ňg] C vyj. souhlas „ok“

呐 <F>L 口 ústa; P [nèi] 内
[nà] vyskytuje se v 呐喊 [nàhǎn] „křičet, vykřiknout“
[na] větná partikule s obdobným užitím jako 哪 [na]
[nè] kniž. „kostat“
[ne] partikule s obdobným užitím jako 呢 [ne]

哪 <F>L 口 ústa; P [nà] 那
[nǎ] „který, jaký; kterýkoli(v), jakýkoli(v)“
[na] výslovnostní varianta partikule 啊 [a] po -n; [nǎi, něi] hov.

喃 <F> L 口 ústa; P [nán] 南
[nán] onomatopoeie: duplikované [nánán] zvuky mumlání, nesrozumitelného vyslovování

囊 <zkomolený F>
[náng] „taška; kapsa; vložit do tašky“; věc tvarem podobající se tašce
[nāng] vyskytuje se v 囊揣 [nāngchuài] „slabý, zbabělý; křehké vepřové maso“

囔 <F>L 口 ústa; P [náng] 囊
[nāng] duplikované [nāngnang] „tíše mluvit, šeptat“

呶 <F>L □ ústa; P [nú] 奴
 [náo] kniž. „křičet, hulákat“
 [nǚ] „způsobit, zapříčinit; vyčnít, vyboulit se“

呢 <F>L □ ústa; P [ní] 尼
 [ní] „sukno“
 [ne] „modální partikule s emocionálním zabarvením na konci tázacích vět; označuje trvání slovesného děje; zdůrazňuje konstatování; pauzová partikule“

啮 <I> L □ ústa; P 齿 zub
 [niè] kniž. „hryzat“ (u hlodavců, hmyzu)

啜 <F>L □ ústa; P [niè] 聂
 [niè] kniž.; vyskytuje se v 啜嚅 [nièrú] „váhavě, se zastavováním“ (o mluvě)

叮 <F>L □ ústa; P [níng] 宁
 [níng] vyskytuje se v 叮咛 [dīngníng] „opakovaně naléhat, upozornit, nabádat“

啜 <F>L □ ústa; P [nóng] 农
 [nóng] duplikované [nóngnóng] „tíše mluvit, šeptat, mumlat“

哦 <F>L □ ústa; P [wǒ] 我
 [ó] C vyj. pochybnost nebo údiv
 [ò] C vyj. pochopení, rozpomenutí
 [é] kniž. „recitovat, skandovat“

喔 <F>L □ ústa; P [wū] 屋
 [ō] C vyj. pocit ujasnění, pochopení

噢 <F>L □ ústa; P [ào] 奥
 [ō] C vyj. pocit ujasnění, pochopení

噢 <F>L □ ústa; P [ōu] 欧
 [ǒu] „zvracet“

噢 <F> L □ ústa; P [ōu] 欧
 [ōu] C vyj. překvapení „oh“; onomatopoeie: zvuk vzlykání, pláče
 [óu] C vyj. překvapení „oh“
 [òu] C vyj. uvědomění si/pochopení (něčeho)

啪 <F>L □ ústa; P [pāi] 拍
 [pā] onomatopoeie: zvuky „prásk, buch, bác, bum“

哝 <F> L □ ústa; P [pài] 屁
 [pài] vyskytuje se v 哝嗝 [pàiqín] „piperazin“ (organická sloučenina)

唠 <F>L □ ústa; P [páng] 旁
 [pǎng] dial. „chlubit se, naparovat se“

咆 <F>L □ ústa; P [bāo] 包

[páo] vyskytuje se v 咆哮 [páoxiāo] „řvát“

辮 <zkomolený F>

[pèi] „provaz, řetěz, otěže“

呸 <F>L 口 ústa; P [pī] 丕

[pēi] C vyj. zavržení, odmítnutí; napomenutí, výtku

喷 <F>L 口 ústa; P [bì] 贲

[pēn] „stříkat, rozstříkovat, prskat, tryskat“

嘭 <F>L 口 ústa; P [péng] 彭

[pēng] onomatopoeie: zvuky klepání na dveře a předměty

啤 <F>L 口 ústa; P [bēi] 卑

[pí] vyskytuje se v 啤酒 [píjiǔ] „pivo“

噼 <F>L 口 ústa; P [pī] 辟

[pī] vyskytuje se v 噼啪 [pīpā] onomatopoeie: zvuky plácání, praskání

漂 <F>L 口 ústa; P [piào] 票

[piào] kniž. „vysoká rychlost“

颀 <F> L 口 ústa; P [pín] 频

[pín] kniž. výraz pro 颀 [pín] „mračit se“ (obočí se v zamyšlení/rozzlobení svažuje směrem dolů k sobě)

品 <I>N 口 ústa; D 口 ústa + ústa

[pǐn] „předmět, produkt; třída, stupeň; morální kvality; zkoušet a posuzovat jakost, konat degustaci“

叵 <zkomolený S>

[pǒ] kniž. „nemožné, nemoci“

噗 <F> L 口 ústa; P [pū] 萸

[pū] onomatopoeie: zvuky vytékání/vytlačování/vyfukování vody a vzduchu

器 <I> V 口 čtyřikrát ústa; U 犬 pes

[qì] „instrument, nástroj, potřeby; nádobí výrobek; orgán“

启 <I> V 户 dveře; U 口 ústa

[qǐ] „(kniž.) otevřít; začít; sdělit“

噤 <F> L 口 ústa; P [qī] 戚

[qī] vyskytuje se v 噤噤喳喳 [qīqīchāchā] onomatopoeie: zvuky útržkovitého mluvení, brebentění

兼 <F> L 口 ústa; P [jiān] 兼

[qiǎn] „opičí lícní váček“

呛 <F> L 口 ústa; P [cāng] 仓

[qiāng] „dusit se“ (jídlem nebo nápojem)

[qiàng] „dráždit (dýchací ústrojí), štípat (do nosu)“

嗾 <F> L 口 ústa; P [qín] 秦

[qín] znak používaný k transliteraci; vyskytuje se v 哏嗾 [pàiqín]

„piperazin“ (organická sloučenina)

禽 <F> L 口 ústa; P [qín] 禽

[qín] „držet (v ústech nebo očích)“

心 <F> L 口 ústa; P [xīn] 心

[qìn] „zvracet (o psovi, kočce); nadávat (hov.)“

瞿 <F> L 口 ústa; P [qú] 瞿

[qū] onomatopoeie: zvuky pískání, cvrkání

嚷 <F> L 口 ústa; P [xiāng] 襄

[rǎng] „křičet, hulákat vřískat“;

duplikované [rāng] „hlasitě křičet, řvát, hulákat, povykovat; vyžvanit, vyzvonit“

喏 <F> L 口 ústa; P [ruò] 若

[rě] vyskytuje se v 唱喏 [chàngǎ] „jemné poklonění k vyjádření úcty“

[nuò] dial. C pro upoutání něčí pozornosti „hej!, hele!“; kniž. „ano (souhlasit); slíbit, slib“

嚅 <F> L 口 ústa; P [xū] 需

[rú] vyskytuje se v 嚅动 [rúdòng] „mírné pohybování rty při mluvení“

噤 <F> L 口 ústa; P [sāi] 塞

[sāi] vyskytuje se v 噤吩 [sāifēn] „thiofen“ (heterocyklická organická sloučenina)

嗓 <F> L 口 ústa; P [sāng] 桑

[sǎng] „krk, hrtan; hlas“

啥 <F> L 口 ústa; P [shè] 舍

[shá] dial.; „co, jaký, co za..., jak“

唼 <F> L 口 ústa; P [qiè] 妾

[shà] vyskytuje se v 唼喋 [shàzhà] kniž. onomatopoeie: zvuky žraní hejna ryb a ptáků

善 <zkomolený I>

[shàn] „dobro; dobrý, laskavý, přátelský; dobře, snadno, lehce; moudrý“

商 <zkomolený F>

[shāng] „radit se, diskutovat; obchod, obchodní činnost; obchodník; kvocient“

哨 <F> L 口 ústa; P [xiāo] 肖

[shào] „stráž, hlídka; hvízdot, pískot, štěbetání“

哂 <F> L 口 ústa; P [xī] 西

[shěn] kniž. „smát se, posmívat se“

呻 <F> L 口 ústa; P [shēn] 呻
[shēn] vyskytuje se v 呻吟 [shēnyín] „sténat, naříkat, úpět“

嗜 <F> L 口 ústa; P [qí] 嗜
[shì] „vášnivě si oblíbit, holdovat (něčemu)“

噬 <F> L 口 ústa; P [shì] 噬
[shì] „kousat, svírat mezi zuby“

史 <zkomolený I>
[shǐ] „dějiny, historie“

售 <F> N [zhuī] 隹; D 口 ústa
[shòu] kniž. „prodávat“

兽 <zkomolený I>
[shòu] „zvíře, bestie; zvířecí, bestiální, brutální“

唰 <F> L 口 ústa; P [shuā] 刷
[shuā] onomatopoeie: duplikované [shuāshuā] zvuky rychlého otírání, šustění, svištění

吮 <F> L 口 ústa; P [yǔn] 允
[shǔn] „sát (něco ústy)“

嗣 <F> N 口 ústa; D 册 brožura; P [sī] 司
[sì] „uspět, (z)dědit, dědic; potomek, potomstvo“

司 <zkomolený I>
[sī] „řídít; odbor, oddělení“

嘶 <F> L 口 ústa; P [sī] 丝
[sī] onomatopoeie: zvuky ve vzduchu letící vystřelené kulky; zvuky pískání a syčení

嘶 <IF> L 口 ústa; P 斯 rozseknout
[sī] „řehtat, ržát, ržaní“

唳 <F> L 口 ústa; P [sòng] 宋
[sòng] arch. zápis pro 宋 [sòng] jednotka vyjadřující subjektivně vnímanou hlasitost
zvuku

嗽 <F> L 口 ústa; S [shù] 束; P 欠 zívát
[sòu] „kašel, kašlat“

嗾 <F> L 口 ústa; P [zú] 族
[sǒu] „podnítit, pobídnout“; C vyj. zvuk zapískání jakožto povelu pro psa 族

嗖 <F> L 口 ústa; P [sǒu] 叟
[sōu] onomatopoeie: zvuk svistu

唳 <F> L 口 ústa; P [sù] 素
[sù] „(ptačí) vole“ (část jícnu u ptáků)

虽 <V>

[suī] kniž. „ačkoli(v), třebaže, přestože“

喷 <F> L 口 ústa; P [suǒ] 喷

[suǒ] vyskytuje se v 喷呐 [suǒnà] „dechový nástroj podobný trumpetě“

唆 <F> L 口 ústa; P [quán] 唆

[suō] „podněcovat, navádět“

嗦 <F> L 口 ústa; P [suǒ] 嗦

[suō] vyskytuje se v 哆嗦 [duōsuo] „třást se, chvěť se“

朔 <F> L 口 ústa; P [shuò] 朔

[suō] „sát (něco ústy)“

嗒 <F> L 口 ústa; P [dā] 嗒

[tà] vyskytuje se v 嗒然 [tārán] „sklíčený, deprimovaný“

[dā] onomatopoeie: duplikované [dādā] zvuky podkov, zvuky střelby z kulometu

趿 <F> L 口 ústa; P [tà] 趿

[tà] kniž. „hltat, zhltnout“

台 <zkomolený F>

[tái] „pódium, terasa, (vyvýšená) plošina, scéna; stůl, pult; podstavec“; numerativ pro stroje a divadelní představení

叹 <zkomolený F>

[tàn] „vzdychat, povzdech, vzdech“

唐 <F> N [gēng] 庚; D 口 ústa

[táng] kniž. „chlubit se, chvástat se; marný, pro nic“; „dynastie Tchang“

堂 <F> L 口 ústa; P [táng] 堂

[tāng] onomatopoeie: zvuk zvonů, gongů

叨 <F> L 口 ústa; P [dāo] 叨

[tāo] „dostat, získat“

[dāo] hov.; duplikované [dāodao] „brblat, mluvit bez přestání“

[dáo] dial.; vyskytuje se v 叨咕 [dāogu] „potichu žvanit“

眺 <F> L 口 ústa; P [zhào] 眺

[táo] „plakat, brečet, naříkat“

啣 <F> L 口 ústa; P [táo] 啣

[táo] „plakat, brečet, breptat“

啼 <F> L 口 ústa; P [dì] 帝

[tí] kniž. „plakat, lkát, štkát“; o zvířatech a ptactvu: „křičet, skučet, výt, kokrhat, štěbetat, cvrlikat“

嚏 <F> L 口 ústa; P [zhì] 嚏

[tì] kniž. „kýchnout“

听 <zkomolený I>
[tīng] „slyšet; poslouchat (něco), naslouchat (něčemu); poslouchat/poslechnout (někoho), být poslušný“

同 <zkomolený I>
[tóng] „(být) shodný, (být) stejný; (ten)týž“

响 <F> L 口 ústa; P [tóng] 同
[tóng] znak používaný v místních názvech (např. 响响 v Šanghaji)

通 <F> L 口 ústa; P [tōng] 通
[tōng] onomatopoeie: duplikované [tōngtōng] zvuky kroků, tlukotu srdce

吐 <F> L 口 ústa; P [tǔ] 土
[tǔ] „plivat; vystrkovat (z úst), vyplazovat“
[tù] „zvracet, dávit se; (nedobrovolně) vracet zpět“

吞 <F> N [tiān] 天; D 口 ústa
[tūn] „spolknout“

鼉 <zkomolený F>
[tuó] „aligátor čínský“

唾 <F> L 口 ústa; P [chuí] 垂
[tuò] „plivat“

哇 <F> L 口 ústa; P [guī] 圭
[wā] onomatopoeie: zvuky pláče, zvracení

[wa] větná partikule se stejným významem jako 啊 [a] (v případě, že je předešlý znak foneticky zakončen -u, -ao)

囁 <X>
[wāi] „křivá (ústa)“

歪 <F> L 口 ústa; P [wāi] 歪
[wāi] C vyj. pozdrav

唯 <F> L 口 ústa; P [zhuī] 隹
[wéi] „pouze, jen; prostě“; kniž. „odpovědět, souhlasit“

喂 <F> L 口 ústa; P [wèi] 畏
[wèi] „krmit; podávat potravu nebo léky do úst“; C vyj. pozdrav

味 <F> L 口 ústa; P [wèi] 未
[wèi] „chuť, příchut'; pach“ slouží k rozlišení jednotlivých chutí a pachů

吻 <F> L 口 ústa; P [wù] 勿
[wěn] „ret; líbat; políbek“

嗡 <F> L 口 ústa; P [wēng] 翁
[wēng] onomatopoeie: duplikované [wēngwēng] zvuk bzučení, hučení, šumění

吾 <F> N [wǔ] 五; D 口 ústa

[wú] kniž. výraz pro osobní zájmeno v první osobě „já, my“

吳 <zkomolený I>

[wú] „název starověkého státu v období dynastie Čou; království Wu (v období let 222–280); oblast jižního Ťiang-su a severního Če-ťiang“

唔 <F> L 口 ústa; P [wú] 吾

[wú] vyskytuje se v 啞唔 [yǎwú] onomatopoeie: zvuk čtení knihy

[ń] stejně jako [ńg] C vyj. „co?, cože?“

呜 <F> L 口 ústa; P [wū] 乌

[wū] onomatopoeie: zvuky foukání větru, houkání sirény

呶 <F> L 口 ústa; P [zhì] 至

[xì] kniž. pro usměvavý výraz tváře

喜 <I> N 喜 buben; D 口 ústa

[xǐ] „mít rád; radovat se, být rád, být potěšen; radost, radostná událost, štěstí, šťastná událost“

吸 <F> L 口 ústa; P [jí] 及

[xī] „vdechovat/vdechnout, sát, vtahovat do sebe; vysávat“

唏 <F> L 口 ústa; P [xī] 希

[xī] kniž. pro povzdech

嘻 <F> L 口 ústa; P [xǐ] 喜

[xī] kniž. C vyj. úžas; onomatopoeie: duplikované [xīxī] zvuk smíchu

喻 <F> L 口 ústa; P [xī] 翕

[xī] stejné jako 吸 [xī] „vdechovat/vdechnout, sát, vtahovat do sebe; vysávat“; „slábnutí, omezování se“

吓 <F> L 口 ústa; P [xià] 下

[xià] „lekat/polekat, strašit/postrášit; polekat se, vystrašit se, být polekán, být vystrašen“

[hè] „zastrašit, pohrozit“; C vyj. nespokojenost

呷 <F> L 口 ústa; P [jiǎ] 甲

[xiā] dial. „pít“

[gā] onomatopoeie: duplikované [gāgā] zvuky vydávané kachnami a husami

咸 <I> U 口 ústa; V 戍 zbraň

[xián] „(být) slaný; všechno“

向 <P>

[xiàng] „směřovat (někam), být obrácen směrem (k něčemu, na něco); stranit (někomu), být na straně (někoho, něčí), sympatizovat (s někým), stát (za někým)“; označuje směr nebo cíl děje

响 <F> L 口 ústa; P [xiàng] 向

[xiǎng] „zvučet, znít; (být) hlasitý, (být) zvučný“

哮 <F> L 口 ústa; P [xiàng] 孝

[xiào] „vydávat zvuk při prudkém hlubokém dýchání; křik, řev“

啸 <F> L 口 ústa; P [sù] 肃

[xiào] „vydávání dlouhého pronikavého zvuku“ (např. hrou na píšťalu)

晓 <F> L 口 ústa; P [xiào] 尧

[xiāo] kniž.; onomatopoeia: duplikované [xiāoxiāo] zvuky hádání se; zvuky ustrašeného cvrlikání ptáků

嚣 <I> V 口 čtyřikrát ústa; U 页 hlava

[xiāo] „hluk, povyk, zmatek“

杏 <F> N [mù] 木; D 口 ústa

[xìng] „meruňka“

兄 <I> N 口 ústa; D 儿 nohy

[xiōng] „starší bratr; vážený přítel“

嗅 <I> L 口 ústa; P 臭 nos + pes

[xiù] „čichat“

咻 <F> L 口 ústa; P [xiū] 休

[xiū] „dělat rámus, dohadovat se, mluvit nesmysly“

响 <F> L 口 ústa; P [jù] 句

[xǔ] „pomalou vydechovat, zívát“

吁 <F> L 口 ústa; P [yú] 于

[xū] kniž. „povzdech“; C vyj. překvapení; onomatopoeie: duplikované [xūxū] zvuk obtížného dýchání; [yū] C vyj. nárek dobytka; [yù] „naléhavě žádat, prosit“

嘘 <F> L 口 ústa; P [xū] 虚

[xū] „pomalou vydechovat; (kniž.) povzdechnout (si)“; C vyj. zvuk brždění, zastavení

[yī] C vyj. zvuk brždění, zastavení

囁 <F> L 口 ústa; P [gèn] 亘

[xuǎn] kniž. „bez přestání plačící dítě“

喧 <IF> L 口 ústa; P 宣 obrovský

[xuān] vyskytuje se v 喧哗 [xuánhuá] „hučet, dělat hluk, halasit“

寻 <F> L 口 ústa; P [xún] 寻

[xún] arch. zápis pro 寻 [xún] starověká jednotka délky

噀 <F> L 口 ústa; P [xún] 巽

[xùn] kniž. „stříkat z úst, tryskat z úst“

哑 <F> L 口 ústa; P [yà] 亚

[yǎ] „(být) němý; ochraptět“

呀 <F> L 口 ústa; P [yá] 牙

[yā] C vyj. překvapení, podiv; „jé, jéje, oh“

[ya] variantní označení modifikované výslovnosti partikule 啊 [a] po slabikách na -a, -o, -e, -i, -ü

咽 <F> L 口 ústa; P [yīn] 因

[yàn] „polykat“

唁 <F> L 口 ústa; P [yán] 言

[yàn] kniž. „projevit soustrast; soustrastný“

彦 <F> L 口 ústa; P [yàn] 彦

[yàn] kniž. „necitelný, hrubý; projevit soustrast, kondolovat“

映 <F> L 口 ústa; P [yāng] 央

[yāng] kniž. „zvuky odpovídání“

咬 <F> L 口 ústa; P [jiāo] 交

[yǎo] „kousat, hryzat, okusovat, držet v zubech; štěkat; napadat; vyslovovat s přehnanou pečlivostí“

吆 <F> L 口 ústa; P [yāo] 么

[yāo] „hlasitě volat, vykřikovat“

嘤 <F> L 口 ústa; P [yào] 要

[yāo] kniž.; onomatopoeia: duplikované [yāoyāo] zvuky vydávané hmyzem

叶 <I> L 口 ústa; P 十 deset

[yè] „list; plátek, destička“
[xié] „harmonický“
噎 <F> L 口 ústa; P [yī] 壹
[yē] „dusit (se), mít škytavku; obtížně dýchat“
咦 <F> L 口 ústa; P [yí] 夷
[yí] C vyj. překvapení
呓 <F> L 口 ústa; P [yì] 艺
[yì] „mluvit ze spaní“
邑 <I> N 口 ústa; D 巴 hmyz
[yì] kniž. „město“
喎 <F> L 口 ústa; P [yì] 邑
[yì] kniž. „ustaraný, neklidný“
啞 <F> L 口 ústa; P [yī] 伊
[yī] vyskytuje se v 啞語 [yīwú] onomatopoeie: zvuk čtení knihy
噫 <F> L 口 ústa; P [yì] 意
[yī] kniž. výraz pro smutný povzdech; C vyj. překvapení
吟 <F> L 口 ústa; P [jīn] 今
[yín] „recitovat, skandovat; (kniž.) sténat“
唸 <F> L 口 ústa; P [jīn] 金
[yín] „recitovat, skandovat; (kniž.) sténat“; [jìn] kniž. „mlčet, držet jazyk za zuby“
瞶 <F> U [chén] 臣; V 口 ústa + ústa + ústa + ústa
[yín] kniž. „hloupý, tvrdohlavý; prohnaný, podvodný, zrádný“
唹 <F> L 口 ústa; P [yǐn] 引
[yǐn] vyskytuje se v 唹唹 [yǐnduǒ] „indol“
喑 <F> L 口 ústa; P [yīn] 音
[yīn] kniž. „chraptět, ztratit hlas; zamlklý, ztlumený, tichý“
营 <zkomolený F>
[yíng] „tábor, kasárna; (vojenský) prapor“
嚶 <F> L 口 ústa; P [yīng] 嬰
[yīng] onomatopoeie: duplikované [yīngyīng] zvuky nařikání ptactva
哟 <F> L 口 ústa; P [yuē] 约
[yō] C vyj. překvapení; „jé, jej, o jéje“
[yo] partikule na konci žadacích vět
唷 <F> L 口 ústa; P [yù] 育

[yō] vyskytuje se v 哼唷 [hēngyō] C pro rytmický zvuk vydávaný ke vzájemné koordinaci více lidí zapojených do těžké fyzické práce

噀 <F> L 口 ústa; P [yú] 禺
[yóng] kniž. „ryba s ústy vynořenými z vody“

[yú] kniž. onomatopoeie: zvuky ozvěny

咏 <IF> L 口 ústa; P 永 dlouhý
[yǒng] „pomalu recitovat (poezii)“

囀 <F> L 口 ústa; P [yōng] 邕
[yōng] kniž.; onomatopoeie: duplikované [yōngyōng] zvuky zpěvu ptáků

右 <I> N 又 pravá ruka; D 口 ústa
[yòu] „pravá strana, vpravo, napravo; pravý; pravicový, pravičácký“

呦 <F> L 口 ústa; P [yòu] 幼
[yōu] C vyj. překvapení; onomatopoeie: duplikované [yōuyōu] zvuky vysoké zvěře (např. jelen)

喻 <F> L 口 ústa; P [yú] 俞
[yù] „vysvětlit, informovat; pochopit, porozumět“

员 <zkomolený I>
[yuán] „člen organizace, kolektivu, skupiny osob apod.“

啻 <F> L 口 ústa; P [suì] 岁
[yuě] onomatopoeie: zvuk vycházející z úst při zvracení
[huì] kniž. zvuk ptačího zpěvu; onomatopoeie: duplikované [huìhuì] zvuk zvonění zvonu

啞 <F> L 口 ústa; P [zā] 匝
[zā] „nasát (něco) ústy; olíznout (si) rty; rozeznat (chuť)“

哉 <F> L 口 ústa; P [zài] 戔
[zāi] kniž.; větná partikule vyj. zvolání; s použitím otázkových slov ve větě indikuje tón otázky/ironii

咱 <I> L 口 ústa; P 自 nos
[zán] „my (vyjadřuje mluvčího i adresáta)“

嚼 <F> L 口 ústa; P [zǎn] 齧
[zǎn] kniž. „držet v ústech; skousnout“

皗 <F> L 口 ústa; P [zào] 皂
[zào] vyskytuje se v 罗皗 [luó zào] „hádat se a vyhledávat problémy“

噪 <IF> L 口 ústa; P 噪 štěbetat
[zào] „halas, hlahol, pokřik, štěbetání“

咋 <F> L 口 ústa; P [zhà] 乍

[zé] kniž. „kousat“

[zhā] vyskytuje se v 咋呼 [zhāhu] dial. „hlasitě burácet; udělat povyk“

嘖 <F> L 口 ústa; P [zé] 责

[zé] kniž. „dohadovat se“; onomatopoeie: zvuky mlaskání, olizování rtů

咤 <F> L 口 ústa; P [zhái] 宅

[zhà] vyskytuje se v 叱咤 [chìzhà] „rozzlobeně křičet“

吒 <F> L 口 ústa; P [zhé] 乇

[zhā] znak používaný ve jménech mytologických osob, v toponymech

晰 <F> L 口 ústa; P [zhé] 折

[zhā] vyskytuje se v 嘲晰 [zhāozhā] onomatopoeie: zvuk štěbetání, cvrlikání

喳 <F> L 口 ústa; P [chá] 查

[zhā] C vyj. souhlas sluchy (s uděláním něčeho) pánovi; onomatopoeie: zvuky vydávané ptáky

[chā] onomatopoeie: duplikované [chāchā] „šepot, šeptat“

占 <I> L 口 ústa; P 卜 prasklina

[zhàn] „zabírat/zabrat, obsazovat/obsadit; představovat, tvořit, být, mít“

[zhān] „věštit“

召 <I> L 口 ústa; P 刀 nůž

[zhào] „svolávat, povolávat, shromažďovat“

哲 <IF> N 折 zlomit; D 口 ústa

[zhé] „moudrý, prozíravý; mudrc“

喆 <I> L 吉 štěstí; P 吉 štěstí

[zhé] varianta pro 哲 [zhé] „moudrý, prozíravý; mudrc“; znak používaný ve vlastních jménech

啫 <F> L 口 ústa; P [zhě] 者

[zhě] vyskytuje se v 啫喱 [zhělí] „želatina, želé“

噓 <F> L 口 ústa; P [shù] 庶

[zhē] vyskytuje se v 哞噓 [chēzhē] „význačný, skvělý“

只 <I> N 口 ústa; D 八 osm

[zhǐ] „pouze, jenom, jedině, výhradně“

[zhī] pro označení jednoho z páru; numerativ pro některá zvířata, plavidla, předměty denní potřeby aj.,“

吱 <F> L 口 ústa; P [zhī] 支

[zhī] onomatopoeie: pronikavé zvuky (skřípání, vrzání)

[zī] onomatopoeie: zvuky vydávané malými zvířaty (např. myši)

知 <IF> L 矢 šíp; P 口 ústa
[zhī] „vědět, znát; znalosti, vědomosti“

咒 <I> N 口 ústa + ústa ; D 几 stolek
[zhòu] „proklínat/proklít, klít; zařikávání, zaklínání“

咄 <F> L 口 ústa; P [zhū] 朱
[zhòu] kniž. „zobák“

周 <zkomolený P>
[zhōu] „okruh, kolo; okolí; týden“

啁 <F> L 口 ústa; P [zhōu] 周
[zhōu] vyskytuje se v 啁啾 [zhōujiū] kniž. onomatopoeie: popisuje zvuky vydávané ptáky; [zhāo] vyskytuje se v 啁哳 [zhāozhā] kniž.; popisuje útržky mnoha rozličných zvuků

啾 <F> N 口 ústa + ústa; D [zhōu] 州
[zhōu] C vyj. pípání kuřete

嘱 <F> L 口 ústa; P [zhǔ] 属
[zhǔ] „přikazovat, důtklivě nabádat“

啭 <IF> L 口 ústa; P 转 točit se
[zhuàn] kniž. „zpěv ptáků“

啄 <F> L 口 ústa; P [chù] 豕
[zhuó] „klovat“

咄 <F> N [cǐ] 此; D 口 ústa
[zǐ] kniž.; stejné jako 𪔐 [zǐ]

𪔐 <F> N [cǐ] 此; D 口 ústa + ústa
[zǐ] vyskytuje se v 𪔐𪔐 [zǐyǔ] kniž. „líný“

咨 <F> L 口 ústa; P [cì] 次
[zī] „dotazovat se, poradit se“

啗 <F> L 口 ústa; P [zī] 兹
[zī] stejné jako 吱 [zī] onomatopoeie: zvuky vydávané malými zvířaty (např. myši)

嘴 <F> L 口 ústa; P [zuǐ] 觜
[zuǐ] „ústa; zobák, rypák“; věc podobná ústům (tvarem nebo funkcí)

尊 <F> L 口 ústa; P [zūn] 尊
[zūn] kniž. „bavit se, blábolit, žvanit“

啞 <F> L 口 ústa; P [zuò] 坐
[zuò] znak používaný k transliteraci, např. v 𪔐啞 [kāzuò] „karbazol“ (aromatická heterocyklická organická sloučenina)

𪔐 <F> L 口 ústa; P [zuì] 最

[zuō] hov. „sát“

[chuài] „kousat, svírat v zubech; jíst“

4. Analýza znaků s radikálem „ústa“

4.1. Grafická analýza

Předmětem grafické analýzy bylo sledovat pozici radikálu uvnitř znaku. Dle základních typů strukturního uspořádání, jmenovitě: vertikální, tj. levo-pravá, horizontální, tj. horní-dolní, a centrální, tj. vnější-vnitřní, lze rozlišit následující umístění radikálu ve znaku: nahoře (N), dole (D), vlevo (L), vpravo (P), uvnitř (U), vně (V) a uprostřed (S). Pro znaky, jež umístěním radikálu nespádaly do žádné z vymezených kategorií, nebo se jevily jako sporné, jsem vyčlenila kategorii „jiné“. Relativní i absolutní četnost všech zastoupených kategorií viz níže v Tabulce č. 1.

Pozice radikálu	Absolutní četnost	Relativní četnost
L	342	80,2 %
D	31	7,2 %
N	19	4,5 %
U	16	3,7 %
Jiné	13	3 %
S	3	0,7 %
P	3	0,7 %

Tabulka č. 1 Pozice radikálu „ústa“ ve znakovém poli

Z tabulky je patrné, že nejfrekventovanějším umístěním radikálu je pozice vlevo, jako je tomu například u znaků 嗒, 吮, 听 a 鸣. Dvojciferných hodnot absolutní četnosti dále dosahují kategorie pozice dole, kam náleží například znaky 兽, 台, 吞 a 杏, a kategorie nahoře, která sestává například ze znaků 呆, 吊, 另 a 男. Méně časté je umístění radikálu uvnitř, tj. například 向, 同, 唐 a 司. Zřídka se radikál nachází ve středu znaku nebo napravo. Konkrétně se jedná o znaky 哀, 嘉 a 吏, kde je radikál umístěn ve středu znakového pole, a znaky 和, 加 a 知, kde je radikál umístěn vpravo. Při analýze jsem narazila na šest znaků obsahujících dvě složky „ústa“, u nichž byla pozice duplikovaného radikálu jednoznačně rozpoznatelná. U znaků 罍, 哭, 鼯, 咒, 罍 jde o pozici v horní části znaku. Pouze v jednom případě, a to u znaku 喆, jde o umístění dole.

Kategorie „jiné“ čítá celkem třináct znaků. Sestává jak ze znaků s neobvyklým umístěním radikálu, tak ze struktur s duplicitním, triplicitním, či dokonce kvadruplicitním výskytem složky. Konkrétně se jedná o znaky: 口, 吕, 营, 哥, 耆, 嘏, 嗣, 囊, 品, 噩, 器, 器, 囀. První znak 口 je samostatný prvek, který nelze dále dělit. Znak 吕 obsahuje dvě složky „ústa“ umístěné v horizontální pozici nad sebou. U následujících znaků se radikál samostatně vyskytuje až v druhém stupni dekompozice: 营, 哥, 耆, 嘏. U znaku 营 se v prvním stupni dekompozice nacházejí duplikovaná „ústa“ v horizontální struktuře dole. Také znak 囊 obsahuje dvě složky „ústa“ uprostřed horizontální struktury. Triplicitní výskyt složky jsem zaznamenala pouze u znaku 品, kde se v horizontální pozici nachází jedna „ústa“ nahoře a duplicitní „ústa“ dole. Znaky, v nichž se složka „ústa“ vyskytuje čtyřikrát, jsem ve znakovém inventáři evidovala čtyři, a to 噩, 器, 器, 囀. U těchto znaků s centrální strukturou „ústa“ obklopují centrální prvek.

4.2. Etymologická analýza

V rámci etymologické analýzy jsem znaky obsahující radikál ústa přiřazovala do jedné z konstrukčních kategorií čínského znakového písma, které blíže charakterizují v teoretické části práce. V analyzovaném znakovém inventáři jsou zastoupeny následující kategorie: fonogramy, ideogramy, piktogramy a výpůjčky, přičemž se zde vyskytují i znaky, které lze klasifikovat jako fonogramy a ideogramy zároveň. Tyto případy zahrnuji do zvláštní kategorie „ideofonogramy“. Pro znaky, u nichž postupem času došlo ke značné změně původní grafiky, vymezuji zvláštní skupinu, a to „zkomolené znaky“. Rovněž jsem zaznamenala několik případů, kde etymologie znaků nebyla známá či zcela jasná, a tak je zařazuji do kategorie „etymologie není známá“. V tabulce níže příkládám číselný počet a procentuální zastoupení znaků spadajících do výše zmíněných kategorií, které jsou na základě těchto hodnot řazeny sestupně.

Kategorie	Absolutní Četnost	Relativní Četnost
fonogramy	342	80,1 %
ideogramy	32	7,6 %
zkomolené znaky	29	6,6 %
ideofonogramy	12	2,8 %
etymologie není známá	5	1,2 %
výpůjčky	5	1,2 %
piktogramy	2	0,5 %

Tabulka č. 2 Etymologie znaků s radikálem „ústa“

Z tabulky jasně vyplývá, že nejpočetnější kategorií tvoří fonogramy, tj. například: 哺 [bǔ] „krmit“, 唱 [chàng] „zpívat“, 叼 [diāo] „držet v ústech, držet v zubech, držet v zobáku“, 唛 [mà] „známka, značka“, 嗾 [sǒu] „podnítit, pobídnout“ a 吸 [xī] „vdechovat/vdechnout, sát, vtahovat do sebe, vysávat“.

Druhou nejvíce zastoupenou kategorií jsou ideogramy, kterých je téměř desetkrát méně než fonogramů. Do této kategorie patří například znaky: 吹 [chuī] „foukat, hrát (na foukací hudební nástroj); vychloubat se, vytahovat se“, 吊 [diào] „věšet, viset; visací; vytahovat (na laně apod.); spouštět (na laně apod.); držet smutek“, 吠 [fèi] „vyštěknout, vyjeknout, zakňučet“, 古 [gǔ] „dávná doba, dávnověk; starobylý,

starodávny“, 吉 [jí] „šťěstí, zdar, šťastný, zdárný“ a 加 [jiā] „přidávat, přidat, dodat; podrobit (něčemu), zabývat se (něčím), věnovat se (něčemu)“.

Ve zvláště vymezené skupině zkomolených znaků se nachází ty, u nichž došlo v průběhu vývoje čínského znakového písma k zásadnímu narušení jejich grafické podoby. Tuto skupinu lze dále rozdělit do čtyř podskupin, konkrétně na „zkomolené ideogramy“, „zkomolené fonogramy“, „zkomolené piktogramy“ a „zkomolené symboly“. Podskupina zkomolených ideogramů zahrnuje těchto patnáct znaků: 噩 [è] „překvapivě prudký, razantní; nešťastný“, 各 [gè] „každý, všechen, různý; (být) různý; (být) zvláštní, (být) divný“, 耆 [qǐ] „starý“, 合 [hé] „zavírat, přivírat; spojovat, dávat dohromady; vyhovovat, odpovídat (něčemu); rovnat se, odpovídat (něčemu)“, 吼 [hǒu] kniž. „řvát; řev, ryk; hučet, burácet; hukot, burácení“, 亟 [jí] „naléhavě; svědomitě“, 可 [kě] „mocht, lze, možno; stát za to; ano; ale, avšak, nicméně“, 司 [sī] „řídít; odbor, oddělení“, 善 [shàn] „dobro; dobrý, laskavý, přátelský; dobře, snadno, lehce; moudrý“, 史 [shǐ] „dějiny, historie“, 兽 [shòu] „zvíře, bestie; zvířecí, bestiální, brutální“, 听 [tīng] „slyšet; poslouchat (něco), naslouchat (něčemu); poslouchat/poslechnout (někoho), být poslušný“, 同 [tóng] „(být) shodný, (být) stejný; (ten)týž“, 吴 [wú] název starověkého státu v období dynastie Zhou (v období let 222–280) „království Wu“ a 员 [yuán] „člen organizace, kolektivu, skupiny osob apod.“. Méně početné jsou zkomolené fonogramy, k nimž řadím znaky: 另 [lìng] příjmení, 骂 [mà] „hrubě zacházet (s něčím), nadávat, pokárat, vynadat“, 囊 [náng] „taška; kapsa; vložit do tašky“, 辮 [biàn] „provaz, řetěz, otěže“, 商 [shāng] „radit se, diskutovat; obchod, obchodní činnost; obchodník; kvocient“, 台 [tái] „pódium, terasa, (vyvýšená) plošina, scéna; stůl, pult; podstavec“, 叹 [tàn] „vzdychat; povzdech, vzdech“, 鼉 [tuó] „aligátor čínský“ a 营 [yíng] „tábor, kasárna; (vojenský) prapor“. Zkomolené piktogramy jsou ve zkoumaném vzorku znaků zastoupeny jen zřídka. Do této podskupiny jsem zařadila znaky: 谷 [gǔ] „údolí; zrní, zrniny, obiloviny“, 罍 [léi] „malý nefritový pohár na víno“, 吏 [lì] „úředník; písař“ a 周 [zhōu] „okruh, kolo; okolí; týden“. Do kategorie zkomolených symbolů náleží pouze jeden znak, a to 冏 [jiǒng] kniž. „nemožné, nemoci“.

V kategorii ideofonogramů, kam spadají znaky mající rysy jak fonogramů, tak ideogramů, jsem evidovala celkem dvanáct případů. Jedná se o znaky: 否 [fǒu]

„neschvalovat, popírat“, 唬 [hǔ] hov. „vylekat (někoho) velkým řevem; obalamutit (někoho) zveličováním faktů“, 呼 [hū] „vydechovat“, 噤 [jìn] „(kniž.) být potichu, nevydávat zvuk, mlčet; třást se (zimou)“, 啤 [mōu] onomatopoeia: zvuky bučení krav, 嘶 [sī] „řehtat, ržát, ržaní“, 喧 [xuān] vyskytuje se v 喧哗 [xuánhuá] „hučet, dělat hluk, halasit“, 咏 [yǒng] „pomalu recitovat (poezii)“, 噪 [zào] „halas, hlahol, pokřik, štěbetání“, 哲 [zhé] „moudrý, prozíravý; mudrc“, 知 [zhī] „vědět, znát; znalosti, vědomosti“ a 啭 [zhuàn] kniž. „zpěv ptáků“.

Pro nejasnost původu znaku včleňuji pět znaků do speciální kategorie znaků s neznámou etymologií. Konkrétně jde o případy: 哞 [chē] vyskytuje se v 哞噉 [chēzhē] „význačný, skvělý“, 嚏 [chuáng] dial. „nekontrolovatelně zběsile jíst a pít“, 啐 [hēng] kniž. výraz pro „zakázat, zapovědět“, 哞 [hōng] znak užívaný v buddhistických modlitbách „om“ a 囁 [wāi] „křivá (ústa)“.

Jen zřídka jsou v analyzovaném vzorku znaků zastoupeny výpůjčky. Tato kategorie sestává z následujících pěti znaků: 哥 [gē] „starší bratr“, 号 [hào] „(oficiální) název, jméno; přezdívká; znaménko, značka, symbol; číslo“, 后 [hòu] „zadní strana/vzadu; potom, pak; potomek“, 吕 [lǚ] vyskytuje se v 律吕 [lǜlǚ] „hudební nástroj složený z dvanácti bambusových nebo kovových trubiček; hudební temperament“ a 虽 [suī] kniž. „ačkoli(v), třebaže, přestože“.

Ve zkoumaném znakovém inventáři se nachází pouze dva piktogramy. Jedná se o znaky: 口 [kǒu] „ústa, ústní; otvor vyústění, vchod; trhlina, díra; čepel“ a 向 [xiàng] „směřovat (někam), být obrácen směrem (k něčemu, na něco); stranit (někomu), být na straně (někoho, něčí), sympatizovat (s někým), stát (za někým)“.

4.3. Fonologická analýza

Ve fonologické analýze jsem se zabývala pouze fonogramy a ideofonogramy, které souhrnně mají ve zkoumaném vzorku největší zastoupení, přičemž ideofonogramy zaujímají pouhá 3 % z celku. Celkový počet analyzovaných znaků je tedy 354. Cílem této části analýzy bylo vyhodnotit míru shody ve výslovnosti fonetika a celého fonogramu či ideofonogramu. Pro její vyhodnocení jsem si stanovila následující kritéria: shoda v iniciále, finále, případně i v tónu. V tabulce níže představuji kategorie různých kombinací shod, a to včetně legendy k užitým zkratkám.

IFT	shoda v iniciále, finále i tónu
IF	shoda v iniciále i finále
FT	shoda ve finále i tónu
F	shoda ve finále
I	shoda v iniciále
0	žádná shoda

Kategorie	Absolutní četnost	Relativní četnost
IFT	116	32,8 %
0	63	17,8 %
IF	59	16,7 %
F	52	14,7 %
FT	37	10,4 %
I	27	7,6 %

Tabulka č. 3 Míra shody výslovnosti fonetika a celého znaku s radikálem „ústa“

V analýze jsem nezohledňovala kategorii zkomolených fonogramů, jelikož u nich bylo fonetikum zkomoleno, a tak jeho výslovnost nelze přesně určit. Jmenovitě se jedná o: 罍 [guō], 骂 [mà], 囊 [náng], 讷 [pèi], 商 [shāng], 台 [tái], 叹 [tàn], 鬲 [tuó] a 营 [yíng].

Z tabulky je zřejmé, že se v nejvíce případech výslovnost fonetika a celého znaku shoduje ve všech stanovených kritériích, tzn. v iniciále, finále i tónu. Konkrétně je tomu např. u znaků: 叭 [bā], 呎 [chǐ], 叮 [dīng] a 啡 [fēi]. Na druhou stranu, poměrně

velké množství znaků se neshodovalo ani v jednom z kritérií, například u: 吡 [é], 告 [gào], 含 [hán] a 喙 [huì]. U kategorie se shodou v iniciále a finále jsem evidovala 57 znaků, a to například: 哗 [huā], 嗨 [hāi], 呔 [fǔ] a 嘍 [dēi]. Kritérium shody ve finále jsem zaznamenala u následujících znaků: 戢 [jí], 呔 [hóng], 吡 [qìn] a 嗒 [tà]. Méně často docházelo ke shodě ve finále a tónu, tj. například u znaků: 叨 [tāo], 啻 [chì], 哺 [bǔ] a 吵 [chǎo]. Nejméně početnou kategorií je shoda pouze v iniciále, například u znaků: 唇 [chún], 噶 [gá], 哈 [hā] a 喀 [kā]. Z výsledků fonologické analýzy vyplývá, že necelá pětina znaků s radikálem „ústa“ nevykazuje žádnou shodu ve výslovnosti fonetika a fonogramu či ideofonogramu. Většina analyzovaných znaků tedy splňuje alespoň jedno stanovené kritérium.

4.4. Sémantická analýza

Předmětem sémantické analýzy bylo zkoumání vazby mezi významem radikálu „ústa“ a významem celého znaku. Jak jsem již uvedla v teoretické části práce, pracovala jsem s těmi významy, které jsou ekvivalenty jejich primárního čtení.

Jelikož není pravidlem, že radikál ve znaku nutně zastává i funkci determinativu, jsem nejprve z korpusu vyseletovala znaky, u nichž „ústa“ nejsou determinativem, tzn. nemají přímou vazbu na celkový význam. Konkrétně se jedná o: 戢 [jí] „zamaskovat, schovat; krotit, držet na uzdě“, 嘉 [jiā] „nádherný; pochvala, uznání“ a 訾 [kù] „jméno starověkého císaře“, u kterých jsou „ústa“ pouze součástí fonetika.

Následně jsem korpus rozdělila na dvě skupiny znaků, tj. na znaky s patrnou sémantickou vazbou mezi determinativem a znakem, a na znaky bez zřejmé motivovanosti sémantické složky. Sem řadím například znaky s nulovým významem, které se vyskytují pouze v názvech chemických sloučenin, jakým je znak 卍 [bǔ] vyskytující se v 卍吩 [bǔfēn] „porfín“ (organická sloučenina), znaky obsažené v toponymech, jako 唵 [bì] znak používaný např. v názvu městské správní jednotky 哈唵嘎 v provincii Che-pej, a znaky sloužící jako větná partikule, například 呗 [bei] větná partikule naznačující zjevnost výpovědi. Znaky, u nichž jsem zaznamenala tematickou spojitost, jsem dále vyčlenila do podskupin, které uvádím níže. U některých znaků bylo zařazení do konkrétní podskupiny obtížné až sporné, a proto tuto část analýzy nedoplňuji o hodnoty absolutní a relativní četnosti.

Přehled vymezených podskupin:

Zvuky vydávané člověkem: 啊 [ā] C vyj. překvapení nebo podiv „já, a jéje, jejda, oh“, 嘎 [á] C naznačující otázku, 哎 [ái] C vyj. překvapení nebo nelibost, připomenutí, upozornění ap., 喂 [ǎi] C vyj. nesouhlas, odmítnutí „ne!“, 唉 [āi] C vyj. kladnou odezvu, 唉 [ǎn] C vyj. pochybování, 哎 [dāi] C pro náhlé upoutání něčí pozornosti, 喂 [dēi] C pro pobídnutí kopytníka ke klusu vpřed, 喂 [dōu] rozhořčené kárání, 咄 [duō] C vyj. překvapení, 呃 [è] C vyj. zvolání či upozornění, 嘿 [hài] C vyj. lítostný povzdech, 嗨 [hē] C vyj. podiv „ah, oh“, 嘿 [hēi] C vyj. zavolání, upozornění „hej, haló“, 嘿 [hm] C vyj. neuspokojení, napomínání, 哄 [hōng] C vyj. smích a hlasité zvuky, 嘿 [huō] kniž. C vyj. hlasitý smích; překvapení, 嘿 [huò] C vyj. překvapení,

údiv, zvuk smíchu, 嗟 [jiē] C vyj. pozdrav, povzdech, 呬 [m] C vyj. pochybnost, 哦 [ó] C vyj. pochybnost nebo údiv, 喔 [ō] C vyj. pocit ujasnění, pochopení, 噢 [ō] C vyj. pocit ujasnění, pochopení, 啾 [ōu] C vyj. překvapení „oh“, zvuk vzlykání, 呸 [pēi] C vyj. zavržení, odmítnutí; napomenutí, výtku, 啞 [wāi] C vyj. pozdrav, 嘻 [xī] kniž. C vyj. úžas, duplikované [xīxī] zvuk smíchu, 呀 [yā] C vyj. překvapení, podiv; „jé, jéje, oh“, 咦 [yí] C vyj. překvapení, 哟 [yō] C vyj. překvapení; „jé, jej, o jéje“, 唷 [yō] vyskytuje se v 哼唷 [hēngyō] C vyj. rytmický zvuk vydávaný ke vzájemné koordinaci více lidí zapojených do těžké fyzické práce, 呦 [yōu] C vyj. překvapení, duplikované [yōuyōu] zvuky vysoké zvěře (např. jelen), 喳 [zhā] C vyj. souhlas sluhy (s uděláním něčeho) pánovi; zvuky vydávané ptáky, 嗷 [áo] duplikace [áoáo] „nářek, vzlykání, řev“, 哧 [chī] zvuky smíchu; trhání, roztržení, 啞 [dā] C vyj. hlasité pobídnutí tažného zvířete k pohybu kupředu, 咕 [gū] zvuky volání na slepice a jinou drůbež, 喀 [kā] zvuky zvracení, 啦 [lā] zvuk zpěvu a povzbuzování, 喃 [nán] duplikované [nánán] zvuky mumlání, nesrozumitelného vyslovování, 哇 [wā] zvuky pláče, zvracení, 哧 [xiāo] kniž. duplikované [xiāoxiāo] zvuky hádání se; zvuky ustrašeného cvrlikání ptáků, 映 [yāng] kniž. „zvuky odpovídání“, 啾 [yuē] zvuk vycházející z úst při zvracení, 嗨 [hāi] vyskytuje se v 嗨哟 [hāiyō] C. vyj. pokřik „hej hou!, jo hó!“, 喊 [qī] vyskytuje se v 喊喊喳喳 [qīqīchāchā] zvuky útržkovitého mluvení, brebentění, 呻 [shēn] vyskytuje se v 呻吟 [shēnyín] „sténat, naříkat, úpět“, 哮 [xiào] „vydávat zvuk při prudkém hlubokém dýchání; křik, řev“, 嘍 [xùn] kniž. „stříkat z úst, tryskat z úst

Zvuky vydávané zvířaty: 吠 [fèi] „vyštěknout, vyjeknout, zakňučet“, 唵 [hǎn] kniž. „řev tygra“, 唳 [lì] kniž. „nářek jeřábů“, 啁 [lòng] kniž. „ptačí zpěv“, 鸣 [míng] „štěbetat, cvrlikat, zpívat, kdákat, kuňkat, bzučet, zvučet, znít, zvonit, dunět“ 哨 [shào] „stráž, hlídka; hvízdot, pískot, štěbetání“, 嘶 [sī] „řehtat, ržát, ržaní“ 啼 [tí] kniž. „plakat, lkát, štkát“; o zvířatech a ptactvu: „křičet, skučet, výt, kokrhat, štěbetat, cvrlikat“, 噪 [zào] „halas, hlahol, pokřik, štěbetání“, 嘎 [gā] krátký hlasitý zvuk; duplikované [gāgā] zvuky vydávané kachnami a husami, 呱 [guā] duplikované [guāguā] zvuky kvákání kachny, kuňkání žáby, 呱 [huī] duplikované [huīrhuīr] zvuky ržání

koně, 唳 [zhōu] C vyj. pípání kuřete, 叽 [jī] zvuk zpěvu kuřat a ptáků, 咕 [gū] zvuk zpěvu kuřat a ptáků, 啾 [jiū] duplikované [jiūjiū] zvuk zpívajícího hejna ptáků, 唳 [lì] kniž. duplikované [lìlì] zvuk pronikavého zpěvu ptáků, 咪 [mī] duplikované [mīmī] zvuky mňoukání koček, 喵 [miāo] zvuky mňoukání koček, 咩 [miē] zvuky mečení ovcí, 哞 [mōu] zvuky bučení krav, [qū] zvuky pískání, cvrkání, 啞 [yāo] kniž. duplikované [yāoyāo] zvuky vydávané hmyzem, 嚶 [yīng] duplikované [yīngyīng] zvuky naříkání ptactva, 哧 [zhā] vyskytuje se v 嘲哧 [zhāozhā] zvuk štěbetání, cvrlikání

Zvuky pohybu, vzájemného dotyku a tření předmětů: 嗖 [sōu] zvuk fičení, svištění, 叭 [bā] zvuky výstřelů, rozbíjení předmětů, 吧 [bā] „bar“; zvuk prásknutí, výstřelu, 梆 [bāng] zvuk nárazu do dřeva, 崩 [bēng] zvuky bouchání, bušení, 嚓 [cā] zvuky tření něčeho o sebe, 噌 [cēng] zvuk rychlého pohybu zvířat nebo předmětů, 噠 [dēng] zvuk po dopadu těžkého předmětu na jiný, 咚 [dōng] zvuk bubnování, klepání na dveře, 咣 [guāng] zvuky nárazu a vibrací, 轰 [hōng] kniž. vyskytuje se v 噌咣 [chēnghóng] zvuky zvonění zvonků, burácení bubnů, 哗 [huā] zvuky šumění, zurčení, řinčení apod., 惶 [huáng] duplikované [huánghuáng] kniž. zvuky zvonění zvonů, burácení bubnů; dětského pláče, 噼 [jiē] kniž. duplikované [jiējiē] zvuky zvonění zvonů, 哐 [kuāng] zvuk otřesů, vibrací, 楞 [lēng] zvuk točícího se kola, 啪 [pā] zvuky: „prásk, buch, bác, bum“, 砰 [pēng] zvuky klepání na dveře a předměty, 噗 [pū] zvuky vytékání či vyfukování vody a vzduchu, 嗤 [sī] zvuky ve vzduchu letící vystřelené kulky; zvuky pískání a syčení, 啞 [tāng] zvuk zvonů, gongů, 哐 [tōng] duplikované [tōngtōng] zvuky kroků, tlukotu srdce, 嗡 [wēng] duplikované [wēngwēng] zvuk bzučení, hučení, šumění, 呜 [wū] zvuky foukání větru, houkání sirény, 吱 [zhī] pronikavé zvuky (skřípání, vrzání), 咯 [gē] vyskytuje se v 咯噠 [gēdēng] zvuky došlapování koženou obuví na zem, zvuky do sebe narážejících předmětů, 噼 [pī] vyskytuje se v 噼啪 [pīpā] zvuky plácání, praskání

Hudební nástroje a předměty vydávající zvuk, popřípadě jejich zvuky: 嘟 [dū] zvuky hry na trubku, 嘀 [dī] zvuky pískání, hry na trubku, 哼 [bō] vyskytuje se v 哼罗 [bōluó] „trubka“ (používaná armádou, arch.), 嚯 [hāo] vyskytuje se v 嚯矢

[hāoshǐ] „pískací (rezonanční) hrot“, 喇 [lǎ] vyskytuje se v 喇叭 [lǎba] „trubka; tlampač; klakson“, 吕 [lǚ] vyskytuje se v 律吕 [lǜlǚ] „hudební nástroj složený z dvanácti bambusových nebo kovových trubiček; hudební temperament“, 喷 [suō] vyskytuje se v 喷呐 [suōnà] „dechový nástroj podobný trumpetě“, 啸 [xiào] „vydávání dlouhého pronikavého zvuku“ (např. hrou na píšťalu)

Výrazy související s konzumováním či vyvrhováním potravy: 唵 [ǎn] „vkládání malých kulatých či drcených věcí rukou do úst“, C vyj. pochybování, 哺 [bǔ] „krmit“ (děti, které neumí samy jíst), 吃 [chī] „jíst (něco); jedení, jídlo; jíst (někde)“, 噎 [chuáng] dial. „nekontrolovatelně zběsile jíst a pít“, 啐 [cuì] „vyplivnout“, C vyj. odsouzení, pokárání, urážku, 啖 [dàn] kniž. „jíst, krmit; lákat, svádět“, 叼 [diāo] „držet v ústech, držet v zubech, držet v zobáku“, 呬 [fǔ] kniž. „žvýkat, přežvykovat“, 含 [hán] „držet (něco) v ústech; obsahovat; tajit (v sobě), skrývat“, 喝 [hē] „pít; holdovat alkoholu“, 啜 [juè] kniž. „ochutnat (příchuť)“, 嚼 [jiáo] „žvýkat“ (rozmělnovat potravu zuby); 嚼 [jiào] kniž. „žvýkat, jíst“, 咀 [jǔ] „žvýkat“, 嗑 [kè] „rozbít (něco) mezi zuby“, 啃 [kěn] „hryzat, hlodat, okusovat; pachtit se (s něčím), sedět (nad něčím), dřepět (nad něčím)“, 唉 [kuài] kniž. „polykat“, 啮 [niè] kniž. „hryzat“ (u hlodavců, hmyzu), 呛 [qiāng] „dusit se“ (jídlem nebo nápojem), 噙 [qín] „držet (v ústech nebo očích)“, 噬 [shì] „kousat, svírat mezi zuby“, 吮 [shǔn] „sát (něco ústy)“, 啣 [suō] „sát (něco ústy)“, 嚙 [tā] kniž. „hltat, zhltnout“, 吐 [tǔ] „plivat; vystrkovat (z úst), vyplazovat“, 吞 [tūn] „spolknout“, 唾 [tuò] „plivat“, 喂 [wèi] „krmit; podávat potravu nebo léky do úst“, C vyj. pozdrav, 呷 [xiā] dial. „pít“, 咽 [yàn] „polykat“, 咬 [yǎo] „kousat, hryzat, okusovat, držet v zubech; štěkat; napadat; vyslovovat s přehnanou pečlivostí“, 啜 [zā] „nasát (něco) ústy; olíznout (si) rty; rozeznat (chuť)“, 嚼 [zǎn] kniž. „držet v ústech; skousnout“, 咋 [zé] kniž. „kousat“, 撮 [zuō] hov. „sát“, 嗑 [ài] „ucpané hrdlo“, 嗝 [gé] „říhnutí; škytnutí“, 哽 [gěng] „dusit se (jídlem); nemoci vydat zvuk (např. pod přívalem emocí)“, 呕 [ǒu] „zvracet“, 哞 [qìn] „zvracet (o psovi, kočce)“

Výrazy související s potravinami a jejich vlastnosti: 谷 [gǔ] „údolí; zrní, zrniny, obiloviny“, 咖 [gā] vyskytuje se v 咖喱 [gālí] „kari“, 啡 [fēi] vyskytuje se v 咖

啡 [kāfēi] „káva; kávovník“ 啤 [pí] vyskytuje se v 啤酒 [píjiǔ] „pivo“, 味 [wèi] „chut', příchut'; pach“, 咸 [xián] „(být) slaný; všechno“, 杏 [xìng] „meruňka“, znaky 啫 [zhě] a 喱 [lí] se vyskytují v 啫喱 [zhělí] „želatina, želé“

Lidské či zvířecí části těla: 吭 [háng] „hrdlo“, 喉 [hóu] „hrtan“, 口 [kǒu] „ústa, ústní; otvor vyústění, vchod; trhlina, díra; čepel“, 嗓 [sǎng] „krk, hrtan; hlas“, 喙 [sù] „(ptačí) vole“ (část jícnu u ptáků), 吻 [wěn] „ret; líbat; polibek“, 味 [zhòu] kniž. „zobák“, 嘴 [zuǐ] „ústa; zobák, rypák“; věc podobná ústům (tvarem nebo funkcí), 喙 [huì] kniž. „tlama, zobák; metafora pro lidská ústa“

Výrazy související se způsoby promluvy a projevu: 唱 [chàng] „zpívat“, 嘲 [cháo] „vysmívat se“, 吵 [chǎo] „hlučet, halasit, hulákat; hádat se, hašteřit se, 叱 [chì] „hlasitě nadávat“, 嗲 [diǎ] „blábolení, žvatláni“ (slouží k popisu chování a zvuků rozmazleného dítěte), 喋 [dié] duplikované [diédié] „neúnavně žvanit“, 呶 [èr] kniž. „promluvit si tváří v tvář“, 唸 [fěng] „hlasitě recitovat“, 咐 [fù] vyskytuje se v 吩咐 [fēnfù] „příkazovat, dávat pokyny, poroučet“, 吩 [fēn] vyskytuje se v 吩咐 [fēnfù] „příkazovat, dávat pokyny, poroučet“, 告 [gào] „říkat, sdělovat, oznamovat; zažalovat, podat žalobu, udat; zažádat; ohlásit, zaznamenat“, 哈 [hāi] „vysmívat se, pošklebovat se; smát se od srdce“, 喊 [hǎn] „křičet; volat (na někoho)“, 嗥 [háo] „řvát, výt“, 嚎 [háo] „výt; bědovat, naříkat“, 哼 [hēng] „sténat; pobrukovat“, 吼 [hǒu] kniž. „řvát; řev, ryk; hučet, buráčet; hukot, burácení“, 唤 [huàn] „volat (na někoho), 叫 [jiào] „volat, křičet; nazývat (se), jmenovat se; žádat, chtít, přikázat; dovolit, nechat; způsobit“; vydávat zvuky (o zvířatech), 噉 [jiào] kniž. „volat, křičet; nazývat (se), 噤 [jìn] „(kniž.) být potichu, nevydávat zvuk, mlčet; třást se (zimou)“, 嚷 [nāng] duplikované [nāngnāng] „tiše mluvit, šeptat“, 咆 [páo] vyskytuje se v 咆哮 [páoxiāo] „řvát“, 嚷 [rǎng] „křičet, hulákat vřískat“; duplikované [rāngrāng] „hlasitě křičet, řvát, hulákat, povykovat; vyžvanit, vyzvonit“, 吆 [yāo] „hlasitě volat, vykřikovat“, 呓 [yì] „mluvit ze spaní“, 吟 [yín] „recitovat, skandovat; (kniž.) sténat“, 喑 [yīn] kniž. „chraptět, ztratit hlas; zamlklý, ztlumený, tichý“, 咏 [yǒng] „pomalu recitovat (poezii)“, 咤 [zhà] vyskytuje se v 叱咤 [chìzhà] „rozzlobeně křičet“, 噤 [zǔn] kniž. „bavit se, blábolit, žvanit“

Výrazy související s dýcháním: 哈 [hā] „vydechovat“; duplikované [hāhā] zvuk hlasitého smíchu, 哈 [hā] „vydechovat“; duplikované [hāhā] zvuk hlasitého smíchu, 呼 [hū] „vydechovat“; kniž. „křičet, vykřikovat, provolávat; volat, oslovovat“, 咳 [ké] „kašlat“, 喟 [kuì] kniž. „povzdech“, 嗽 [sòu] „kašel, kašlat“, 叹 [tàn] „vzdychat; povzdech, vzdech“, 嚏 [tì] kniž. „kýchnout“, 吸 [xī] „vdechovat/vdechnout, sát, vtahovat do sebe; vysávat“, 唏 [xī] kniž. povzdech, 响 [xǔ] „pomalu vydechovat, zívát“, 嘘 [xū] „pomalu vydechovat; (kniž.) povzdechnout (si)“; C vyj. zvuk brždění, zastavení, 噎 [yē] „dusit (se), mít škytavku; obtížně dýchat“, 噫 [yī] kniž. výraz pro smutný povzdech; C vyj. překvapení, 吹 [chuī] „foukat; hrát (na foukací hudební nástroj); vychloubat se, vytahovat se“

Podskupina s největším počtem znaků zahrnuje zvuky vydávané člověkem. Zpravidla se jedná o citoslovce vyjadřující údiv, překvapení či zvolání. Relativně početná je rovněž podskupina sdružující výrazy spjaté s konzumací potravy, která zahrnuje výrazy jako: jíst, kousat, pít a sát. Obdobně zastoupené jsou i výrazy z podskupiny způsobu promluvy a projevu. Patří sem například: vysmívat se, hulákat, hlasitě křičet a pomalu recitovat. Méně početné jsou pak výrazy charakterizující zvuky pohybu, vzájemného dotyku a tření dvou či více předmětů o sebe, a také zvuky vydávané zvířaty, tj. zvuky štěbetání, mňoukání, mečení apod. Méně frekventovanou podskupinu tvoří výrazy související s dýcháním, tzn. pomalu vydechovat, dusit se, kašlat a foukat. Zřídka se v analyzovaném korpusu nacházely výrazy spadající do skupin: „lidské či zvířecí části těla“, „výrazy související s potravinami a jejich vlastnostmi“ a „hudební nástroje a předměty vydávající zvuk, popřípadě jejich zvuky“.

Závěr

Hlavním cílem předkládané bakalářské práce bylo sestavit dle *Slovníku moderní čínštiny* 《现代汉语词典》 Xiàndài Hànyǔ Cídiǎn korpus znaků obsahujících radikál „ústa“ a ten podrobit komplexní grammatologické analýze. Pro účely analýzy jsem jednotlivé znaky doplnila o jejich transkripci, význam, příslušnost ke konstrukční kategorii a popis jejich struktury. Analýza probíhala ze čtyř různých hledisek, a to grafického, etymologického, fonologického a sémantického.

Z výsledků grafické analýzy, jejímž předmětem bylo sledovat pozici radikálu ve znakovém poli, je zřejmé, že v 80 % případů je radikál „ústa“ umístěn v levé části znaku. Druhým nejproduktivnějším umístěním bylo v pozici dole. Méně frekventovaná pak byla umístění radikálu nahoře (4,5 %) a uvnitř znaku (3,7 %). Atypická poloha radikálu se vyskytovala u 3 % znaků z analyzovaného korpusu. Znaky s radikálem umístěným ve středu či napravo dohromady tvoří 1,4 % znaků.

Cílem etymologické analýzy bylo znaky roztrždit do příslušných konstrukčních kategorií. Pro ty, jež nebylo možné zařadit mezi tradiční kategorie, jsem vymezila zvláštní skupiny, kam jsem například zahrнула znaky se zkomolenou grafikou a znaky, u nichž etymologie není známá. Výsledky analýzy ukazují, že 80 % korpusu zkoumaných znaků tvoří fonogramy. Druhou nejfrekventovanější, avšak téměř desetkrát méně zastoupenou, kategorií jsou ideogramy. Třetí nejpočetnější je skupina znaků se zkomolenou grafikou, v níž sdružuji zkomolené fonogramy, ideogramy, piktogramy a případně zkomolené symboly. Dohromady tak tvoří 6,6 % z celku. Zatímco méně zastoupenou kategorií jsou ideofonogramy, dále také znaky s nejasnou etymologií, výpůjčky a piktogramy.

Fonologickou analýzu jsem provedla pouze u fonogramů a ideofonogramů. U znaků těchto dvou kategorií jsem sledovala míru shody ve výslovnosti fonetika a celého znaku. Bylo zjištěno, že u téměř třetiny analyzovaných znaků se výslovnost shoduje ve všech stanovených kritériích, tj. v iniciále, finále i tónu. Shodu ve dvou kritériích, tedy buď v iniciále a tónu nebo finále a tónu, jsem zaznamenala u 27 % znaků. Znaky, u kterých nedochází k žádné shodě ve výslovnosti fonetika a znaku zaujímají 17,8 % korpusu. Méně frekventovaná je shoda ve finále a v iniciále.

Sémantickou analýzu jsem realizovala u znaků, u kterých byla zřejmá vazba mezi významem radikálu a znaku jako celku. Analyzované znaky jsem na základě společného významového rysu seskupila do tematických podskupin. Nejproduktivnější je podskupina sdružující zvuky vydávané člověkem, poměrně zastoupené jsou i výrazy

spojené s konzumací potravy a výrazy spojené se způsobem promluvy a projevu. S menší četností se v korpusu vyskytují výrazy charakterizující zvuky pohybu, vzájemného dotyku a tření dvou či více předmětů o sebe, zvuky vydávané zvířaty a výrazy související s dýcháním. Zřídka se v analyzovaném vzorku objevují výrazy popisující lidské či zvířecí části těla, výrazy související s potravinami a hudebními nástroji.

Za přínos této bakalářské práce považuji skutečnost, že může pomoci studentům oboru Čínské filologie a zájemcům o studium čínského znakového písma k lepšímu porozumění této problematice. Práce může také sloužit jako přehledný inventář znaků s radikálem „ústa“.

Resumé

The main aim of presented bachelor thesis was a grammatological analysis of a group of Chinese characters, that contain the radical “mouth”. Using the Xiàndài Hànyǔ Cídiǎn 《现代汉语词典》, also known as 'The Contemporary Chinese Dictionary', as a source, it was possible to compile the later examined corpus, which consisted of a total of 427 characters. For the purposes of further analysis, each character was given a pinyin transcript, assignment to one of the six traditional categories of Chinese characters, a description of the character’s composition and a Czech translation. The corpus was then analysed in four aspects. In the graphical analysis, the main goal was to describe the radical’s position within the graphic field of each character. In the etymological analysis, each character was assigned to one of the traditional construction categories. In the phonological analysis, it was the observation of the degree of correspondence of pronunciation of each character’s phonetics and the character as a whole, being classified as either phonogram or ideophonogram. In semantic analysis, the main purpose was to discover if and to what extent there is a semantic connection between the radical and each character. Finally, presented results of all four analyses are included in a respective order in four tables and later summarized at the end of presented thesis.

Key words: Chinese characters, Contemporary Chinese lexicon, grammatological analysis, radical „mouth“

Seznam použité literatury

DEFRANCIS, John. *The Chinese Language: Fact and Fantasy*. Honolulu: University of Hawaii Press 1984, 330 s.

DEFRANCIS, John. *Visible Speech: The Diverse Oneness of Writing Systems (Asian Interactions and Comparisons)*. Honolulu: University of Hawaii Press 1989, 306 s.

HANDEL, Zev J. *Sinography: the Borrowing and Adaptation of the Chinese Script*. Leiden: Brill 2019, 369 s.

KÉKI, Béla. *5 000 let písma*. Praha: Mladá fronta, 1984.

LINDQVIST, Cecilia. *Říše čínských znaků*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny 2010, 427 s.

NORMAN, Jerry: *Chinese*. Cambridge: Cambridge University Press 1988, 292 s.

SLAMĚNÍKOVÁ, Tereza. Nové trendy v čínské grammatologii. *Dálný východ*, 2011, roč. 1, č. 1, s. 13–39.

SLAMĚNÍKOVÁ, Tereza. *Ideogramy v moderní čínštině*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci 2013, 164 s.

SLAMĚNÍKOVÁ, Tereza. Struktura čínského znakového písma – mezi tahem a znakem. *Nový Orient* 2013, roč. 68, č. 4, s. 52–58.

SLAMĚNÍKOVÁ, Tereza. *Čínské znakové písmo: synchronní model tradiční kategorizace*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci 2017, 291 s.

SUN Chaofen. *Chinese: A Linguistic Introduction*. Cambridge: Cambridge University Press 2006, 234 s.

ŠVARNÝ, Oldřich a David Uher. *Hovorová čínština: úvod do studia hovorové čínštiny*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2001.

UHER, David. *Hanská grammatologie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci 2013, 334 s.

VOCHALA, Jaromír, Miroslav Novák a Vladimír Pucek. *Úvod do čínského, japonského a korejského písma I. Vznik a vývoj*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství 1989, 132 s.

ZÁDRAPA, Lukáš a Michaela Pejčochová. *Čínské písmo*. Praha: Academia 2009, 297 s.

Slovníky:

CAO Xianzhuo a Su Peicheng (eds.). *Hanzi Xing Yi Fenxi Zidian* 《汉字形义分析字典》 [Analytický slovník grafiky a významu znaků]. Beijing: Beijing daxue chubanshe, 1999, 736 s.

GAO Shufan (ed.). *Zhengzhong Xing Yin Yi Zonghe Da Zidian* 《正中形音義綜合大字典》 [Velký slovník významu, výslovnosti a grafiky čínských znaků Zhengzhong]. Xinbeishi: Zhengzhong, 2003.

Hanzi Xinxi Zidian 《汉字信息字典》 [Informační slovník čínských znaků]. Peking: 1988.

VOCHALA, Jaromír. *Čínsko-český, česko-čínský slovník*. Voznice: Leda, 2003.

Xiandai Hanyu Cidian 《现代汉语词典》 [Slovník moderní čínštiny] (7. vydání). Peking: Shangwu Yinshuguan, 2016, 1799 s.

Xinhua Zidian 《新华字典》 [Slovník Xinhua]. Peking: Shangwu Yinshuguan, 2000, 700 s.

Internetové zdroje a softwary:

Wenlin 文林 Software for Learning Chinese. Verze 4.0.2. Wenlin Institute 2011.